EKİM

İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır

BÜTÜN ÜLKELERİN PROLETERLERİ, BİRLEŞİN!

Sayı: 137, 15 Ocak '96

Yeni bir yılın başında Türkiye

Sınıf ve kitle hareketi

24 Aralık seçimleri, öncesi ve sonrasıyla, komünistlerin düzen cephesindeki durum ve gelişmeleri legal ve illegal basında çeşitli yönleriyle değerlendirmelerine vesile oldu. Bu nedenle burada daha çok sınıf ve kitle hareketinin geride kalan yıl içinde izlediği seyir ve açığa çıkardığı bazı olguları ele almakla yetineceğiz.

'94 sonbaharında yeni bir kitle hareketinin kendini göstermesinden hareketle, '95 yılına girerken şunları söylemiştik: "Bu henüz bir başlangıçtır; kitle hareketi henüz yeni yeni hız kazanıyor ve bir çok işaret dipten gelen dalganın kendini asıl olarak '95 yılı içinde yüzeye vuracağını gösteriyor." (*Ekim*, sayı:112, 1 Ocak '95, başyazı)

'95 yılının toplam bilançosu bu beklentinin yersiz olmadığını yeterli açıklıkla ortaya koymuştur. Kitle hareketindeki bu gelişme, işçi sınıfı ve öteki toplumsal katmanların paralel zaman dilimleri içinde genel bir hareketlenmesi olarak değil de, belli zaman dilimleri içinde farklı kesimlerin birbirini izleyen eylemlilikleri olarak yaşandı. Yılın toplamı üzerinden bakıldığında, işçiler, kamu emekçileri, kent yoksulları, öğrenciler ve nihayet aydınlar, kendine özgü nedenlerle önemli çıkışlar yaptılar. Her bir kesimdeki çıkışların farklı nedenlere dayanması ve birbirlerinden kopuk gelişmesi, elbette kitle hareketinin politizasyon düzeyindeki zayıflığın bir ürünüdür.

Yılın henüz ilk aylarında gerçekleşen Gazi'deki büyük halk direnişi, yarattığı sarsıntıyla, kitle hareketinin politik sıçrama yapabileceği bir döneme girmekte olduğunun ilk işareti gibi göründü. Hiç kuşkusuz bu doğrultuda önemli bir etki de yarattı. Fakat buna rağmen, yılın toplam bilançosu üzerinden bakıldığında, mevcut veriler kitle mücadelesinin uzun yıllardır sürmekte olan temel zaafının geride bıraktığımız yıl içinde de esası bakımından sürmekte olduğunu göstermektedir. Bir süre önce bir başka vesileyle de bu olguyu irdelemiştik. *9. Yayın Yılına Girerken* başlıklı değerlendirmemizde (1 Ekim 1995), geride kalan yılın o ana kadarki kitle eylemleri bilançosunu ortaya koyduktan sonra, bu konuda şunları söylemiştik: "... Bazıları gerçekten sarsıcı tüm bu büyük kitle eylemlerine rağmen, son yılların kitle mücadelelerinin temel bir özelliği hala da aşılabilmiş değildir. İşçiler ve emekçiler politik mücadele alanına henüz doğrudan çıkabilmiş değildirler. Hareketlilikler büyük bir bölümüyle sendikal çerçevede ekonomik hak arayışları olarak yaşanmaktadır hala. Bu durum ancak tekil ya da bazı yerel durumlarda aşılabilmektedir."

Yine de gelişmenin yönü, politizasyonun sadece artan olanakları değil, ortaya çıkan somut belirtileri de gözden kaçırılmamalıdır. Sözünü ettiğimiz zaaf esası itibarıyla hala sürüyor olsa da, 1995 yılı, politizasyon öğelerinin çoğaldığı ve biriktiği bir yıl oldu. Bu açıdan bakıldığında, geride kalan yıl, kitle hareketinin 1987 sonrasında yaşadığı yeni canlanma dönemi içinde 1990 yılı ile kıyaslanabilir. Fakat 1990 yılının dinamizmi tam da 1991 yılı başında bir kırılmaya uğramıştı. Oysa 1994 yılı Eylül'ünde başgösteren yeni kitle hareketliliğinin birikimini devralan 1995 yılı, bunu önemli bir kırılmaya uğramadan 1996 yılına devretmektedir.

Önümüzde uzanmakta olan yıla bu önemli olgunun ışığında yaklaşmak durumundayız.

İşçi sınıfı hareketi

5 Nisan sonrasındaki eylemli tepkileri çabucak yatışan ve 20 Temmuz genel eyleminde başarısız kalan işçi sınıfı hareketi, 26 Kasım'da (1994) gerçekleşen yüzbin kişilik Ankara yürüyüşünün ardından belirgin bir sessizliğe girmişti. 1995 yılında hız verilen yaygın özelleştirme saldırısına ve yılın başından itibaren gündeme giren ve 700 bin kamu işçisini ilgilendiren toplusözleşme sürecine rağmen, daha çok İstanbul'da gerçekleşen yerel direnişler sayılmazsa, bu sessizlik uzun süre kırılamadı. Kamu çalışanlarının 20 Aralık eylemi, Gazi'de 1995 Mart'ında patlak veren halk direnişi, 1 Mayıs gösterileri, kamu çalışanlarının 150 bin kişilik büyük Ankara eylemi, Sivas katliamını protesto gösterileri - tüm bu kitle eylemleri süreci boyunca işçi sınıfı cephesinde herhangi bir ciddi kıpırdanış yaşanmadı. Kürt halkına karşı yürütülen kirli savaşa yıllardır seyirci kalan işçiler, devletin Gazi'deki büyük katliamını da sessizlikle izlediler. Gazi emekçilerinin sarsıcı direnişi, bir tek deri işçileri dışında, işçi sınıfından herhangi bir karşılık alamadı. 1 Mayıs'ta işçi katılımı da geçmiş yıllara göre nispi olarak daha zayıf kaldı.

Yılın ilk yarısına ilişkin bu tablo, sarı sendikacılığın cenderesi içine sıkıştırılan ve anlamlı bir devrimci müdahaleden yoksun kalan işçi hareketinin taşıdığı belirgin zayıflığı bir kez daha somut olarak ortaya koydu. Yüzbinlerce işçiyi ilgilendiren bir toplusözleşme sürecini bile 7 ay boyunca sessizce izleyebilmek durumunda kalabildiler işçiler. Geçmiş toplusözleşme dönemlerinden farklı olarak, çeşitli tepki ve eylem biçimleri ortaya koyarak kararlılıklarını göstermek ve sendika bürokrasisine basınç uygulamak yoluna gitmediler. Ve ancak hükümetin İMF isteği doğrultusunda sıfır zam dayatmasındaki ısrarıyladır ki, sendika bürokratları bunun yolaçacağı tepkileri gözeterek bazı şeyler yapmak ihtiyacı duyabilmişlerdir. Böylece de yılın ikinci yarısında, Temmuz ortası-Ekim ortasını kaplayan üç aylık dönemde, sınıf hareketinde önemli gelişmeler yaşanabilmiştir.

200 bin işçinin 5 Ağustos Ankara yürüyüşü, 300 bini aşkın işçinin haftalarca süren grevi ve nihayet tüm engellemelere rağmen gerçekleşen Ankara yürüyüşü, işçi sınıfının taşıdığı büyük eylem potansiyelini bir kez daha yeterli açıklıkta ortaya koydu. Bu eylemlilik ve grevler süreci, işçilerde biriken derin hoşnutsuzluk kadar, uzun süreler için örtülü kalsa da saflarındaki mücadele isteği konusunda da yeterli bir fikir vermiştir. Aynı şekilde, yine bu eylemlilik süreci, bu hoşnutsuzluk ve mücadele isteğinin neden uzun süreler için kendini açığa vuramadığını da göstermiştir. Açıklıkla görülmüştür ki, tüm yıpranmışlığına rağmen sendika bürokrasisinin işçi kitleleri üzerinde hala güçlü bir kontrolü vardır. Devletin ve sermayenin hizmetindeki bu hain şebeke, işçileri uzun süreler için oyalayabilmekte, nihayet bir şeyler yapmak zorunda kaldığı bir evrede bile, işçi kitleleri üzerindeki etki ve denetimini kullanarak kontrolü elinde tutabilmektedir.

Bu sınıf hareketinin yıllardır tekrarlanmakta olan kısır döngüsüdür. Bu döngüyü zorlayan tek gerçek etken uzayan eylemlilik süreçleri olmakta, bu uzama sendika bürokrasisinin etki ve kontrolünü yıpratmakta, fakat tam da bu açıdan kritik evrelerde sendika bürokratları eylem süreçlerini noktalamayı başarabilmektedirler. 1990'm büyük hareketliliği Zonguldak direnişi ile büyük bir sıçrama eşiğine dayanmış, fakat 3 Ocak'ta ve Mengen barikatında kırılmaya uğramıştır. Bunu sermayenin Körfez savaşını bahane eden saldırısı izlemiş, böylece işçi hareketi etkisi yıllarca sürecek bir gerileme sürecine girmişti. Geride kalan yıl içinde bu kritik eşik, 15 Ekim'de Türkiye'nin dört bir yanından onbinlerce işçinin sayısız engellemeleri aşarak, "Barikatları Aştık, Ankara'ya Ulaştık!" sloganlarıyla Kızılay Meydanı'nda buluşmalarıydı. İşte tam da bu en ileri nokta, durumun ciddiyetini algılayan, bunun kontrolü kaybetmenin başlangıcı olduğunu gören hain bürokratlar, satış sözleşmelerini imzaladılar ve denetimi kaybetmeden eylem sürecini noktalamış oldular.

Böylece aynı kısır döngü bir kez daha tekrarlandı. Devrimci önderlik boşluğu ortamında, siyasal ve sendikal cephede sınıf

hareketine etkili bir devrimci müdahalenin yokluğu koşullarında, sendika bürokrasisi işçi hareketinin mücadele isteği ve enerjisini bu döngü içinde bir kez daha boğmayı başarabildi.

Belirtmek gereksizdir. Sınıf hareketinin bu kısır döngü içinde kötürümleştirilmesi tüm öteki mücadele cephelerini derinden etkilemektedir. Dolayısıyla, bu kısır döngüyü kırmak, sınıf hareketinin politik ve örgütsel gelişmesinde mesafe almak, bugün devrimci siyasal mücadelenin en kritik halkası durumundadır.

Kamu çalışanları hareketi

Yıllardır belli bir tempoda gelişmesini sürdüren ve grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı mücadelesi içinde önemli bir güç ve deneyim biriktiren kamu çalışanları hareketi, '95 yılma geniş katılımlı 20 Aralık genel eylemi ile girmişti. PTT emekçilerinin Ocak ayı içinde sürgünlere karşı gösterdikleri inatçı ve militan direnişin başarısı bu sürece yeni bir moral kazandırdı. Fakat 18 Mart için önden saptanan genel eylemin reformist önderlik tarafından Gazi'deki katliamı ve bu katliama karşı gelişen halk direnişini gerekçe göstererek iptal edilmesi, kamu çalışanları hareketinin en temel zaafını da böylece çarpıcı bir biçimde açığa çıkardı.

18 Mart, yirmiye yakın insanın yaşamına malolan devlet katliamını protesto ve Gazi emekçilerinin yiğit direnişiyle dayanışma doğrultusunda etkin bir çıkışa dönüştürülebilirdi. Bu hem Gazi derinişinin toplumda yarattığı sarsıntıyı olumlu yönde pekiştirecek ve hem de kamu çalışanları hareketinin dar ve sınırlı zemininin aşılmasında önemli bir rol oynayacaktı. Ama reformist önderlik, inançsız ve yüreksiz bu yeni bürokratlar, "gergin ortamı" gerekçe göstererek eylemden vazgeçtiler. Bu davranış emekçiler cephesinde büyük bir hayal kırıklığı yaratırken, herşeyiyle satılmış Amerikancı medya tarafından "yurtseverce" bir davranış olarak alkışlandı ve 20 Nisan'daki genel eylemin fiyaskosunu hazırladı.

Kamu çalışanları hareketi Haziran ayı ortasında güçlü bir yeni çıkış yaptı. Tam da Anayasa değişiklikleri ile aynı günlere denk gelen bir tarihte, 150 bin kamu çalışanı, tüm engellemelere rağmen iki gün boyunca Kızılay Meydanı'nı doldurdu. Grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı doğrultusunda kararlı ve coşkulu bir tavır otaya koydu. Fakat reformist önderlik böylesine görkemli bir kitlesel gücün ağırlığı altında ezildi. Tok ve kararlı bir tutum takınamadı. Bakanların oyalayıcı sözleri karşısında ezilip-büzüldü. Meclisten aleyhte bir karar çıkmasına rağmen ortaya herhangi bir açık tutum koymadan, Kızılay Meydanı'ndaki kararlı kitleye herhangi bir açık tutum ve hedef önermeden eylemi dağıttı. Böylece yılın geriye kalan kısmı kamu çalışanları için tümüyle kaybedilmekle kalmadı, Tüm Haber-Sen'in ardından öteki memur sendikalarına yönelik saldırıların önü açıldı.

Politizasyon düzeyi nispeten yüksek olan ve devrimci bir önderlik altında hareket etmeye yatkınlıklarını bugüne kadar yeterli açıklıkta gösteren kamu çalışanları hareketinin bugün en büyük handikapı, sendika merkezlerine çöreklenmiş, "sosyalist" geçinen, fakat en pespaye bir reformist kimlik taşıyan yeni bürokratlardır. Bu reformist önderlik, bir yandan kamu çalışanları hareketini grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı mücadelesinin dar alanına kilitlerken, öte yandan da, bu son derece haklı ve meşru istemin elde edilmesi mücadelesini de (tam da aynı nedenle) başarısızlığa sürüklemektedirler. Fiilen yıllardır kurulmuş bulunan ve yalnızca kamu çalışanlarının geniş kesimleri içinde değil, toplumun öteki kesimleri nezdinde de önemli meşruiyet kazanan kamu sendikaları bugün kapatılma tehditi altındadır. Tüm Haber-Sen'in ardından Eğitim-Sen'e yöneltilmiş saldırı da bunu göstermektedir. Kamu çalışanları bu saldırıyı genel politik mücadele sahnesine daha etkin çıktıkları ölçüde göğüsleyebileceklerdir. Yeni bürokratlar ise böyle bir mücadele perspektifinden yoksundurlar. Onlar "konfederasyonlaşma" adı altında kamu çalışanları cephesinin Türk-İş'i olmaya hazırlanıyorlar, tüm planlarını buna göre yapıyorlar. Kamu çalışanları hareketine de bu niyet ve planlara uygun düşen bir çerçevede yön veriyorlar.

Bunların oluşturduğu reformist engelin aşılması kamu çalışanları hareketinin sağlıklı

gelişmesi için bir temel koşul durumundadır. Fakat onun sağlıklı bir gelişme çizgisi izlemesinin daha genel koşulu ise EKİM 3. Genel Konferansının şu değerlendirmesi içinde tanımlanmaktadır: "Bugünkü kitlesel gücü, coşkusu ve ileri sürdüğü taleplerdeki kararlılığı ne olursa olsun, devrimci bir işçi hareketinin önderlik koşullarına kavuşamayan bir kamu çalışanları hareketi kendi başına hiçbir yere varamaz. Herşey bir yana, bu hareketin heterojen dokusu bile buna müsait değildir. Onun bugünkü gücü, başta grevli-toplusözleşmeli sendika hakkı olmak üzere bazı demokratik hakların elde edilmesi çerçevesinde kazandığı kendine özgü dinamizminden gelmektedir."

Kent yoksulları hareketi

1995 yılının devrimci siyasal mücadele açısından en önemli olaylarından biri Gazi'de patlak veren büyük halk direnişiydi. Bu gerçekten de devlet eliyle sergilenen bir provokasyona karşı gelişen bir patlamaydı. Bu patlama dikkatleri bir anda büyük kentlerin yoksul varoşları üzerine çekti. Sosyo-politik ve sosyo-kültürel çelişkiler yumağının buralarda devlete ve düzene karşı nasıl bir tepki birikimi yarattığı, bunun kendini ne tür bir direnme gücü olarak ortaya koyabileceği, Gazi direnişi şahsında açığa çıktı.

Gazi'de gerçekleşen sarsıntının gücü, bunu yenilerinin izleyeceği, kent yoksullarının devrimci bir hareketliliği dönemine artık nihayet girildiği doğrultusunda güçlü umutlar yarattı. Fakat bugün geride kalan yılın toplamı üzerinden bakıldığında, bu umutların hiç değilse bugün için henüz abartılı olduğunu gösterdi.

Bu kuşkusuz bu büyük halk direnmesinin anlamını ve önemini hiçbir biçimde azaltmıyor. Eğer 1 Mayıs 1995 nispeten geniş katılımlı ve coşkulu geçmişse, eğer uzun yıllardır kitle desteğinden yoksun olan çeşitli devrimci gruplar semtler üzerinden bazı ilk ilişkileri yakalamayı başarabilmişlerse, eğer Sivas katliamının yıldönümünde coşkulu ve geniş katılımlı gösteriler olmuşsa, eğer bugün polis ve polis şahsında devlet kitlelerin gözünde daha çok yıpranmışsa ve eğer Alevi emekçileri sosyal-demokrasiden, dolayısıyla düzenden hızlanan bir kopma süreci yaşıyorlarsa, eğer yeni bir yılın başında geride kalan yılın toplamına bakıldığında genel planda gitgide daha çok güç kazanan bir direnme ruhundan kolaylıkla sözedilebiliyorsa, tüm bunlarda Gazi direnişinin çok belirgin bir rolü vardır.

Bu önemli halk direnmesi aynı zamanda sol hareket içindeki konumlara da önemli açıklıklar sağladı. Doğal olarak burada ilk akla gelen, bu direnişin, hiç değilse sarsıntının sürdüğü zaman dilimi içinde devrimci grupları ön plana çıkarması ve solun reformist kesiminin bu tür kitle direnişleri karşısındaki etkisizliğini göstermesidir. Kitle hareketindeki militanlaşmanın ve sınıf mücadelesi planındaki genel sertleşmenin reformist akımların tecritini kolaylaştıracağını göstermesi bakımından Gazi direnişinin önemi yadsınamaz. Fakat daha çok sorunun bu yönü üzerinde durmaya meyleden geleneksel devrimci grupların görmezlikten geldikleri bir öteki yan ise, Gazi Direnişinin '80 öncesinin halkçı önyargılarını depreştirdiği olgusudur.

Yıl boyunca üzerinde değişik vesilelerle durduğumuz bu olgu, eski halkçı ideolojik-politik çizgiye yeni dönemde "sosyalizm" söylemli ve "sınıfa yönelim"li bir cila çeken bazı grupların konumuna önemli açıklıklar sağlamıştır.Buna ilişkin gözlem, değerlendirme ve eleştirilerimizi burada yinelemiyoruz. Yalnızca, Gazi Direnişiyle aynı günlerde çalışmalarını sürdüren EKİM 3. Genel Konferansının, bu büyük halk direnmesinin büyük politik önemini tüm açıklığıyla ortaya koymakla yetinmeyerek, bunu, daha en baştan, halkçı önyargıların muhtemel depreşmesine karşı şu açık uyarıyla da birleştirdiğini hatırlatmakla yetiniyoruz: "Gazi Mahallesi halkının direnişi göstermiştir ki, şehrin yarı-proleter kitleleri ile küçük-burjuvazinin yoksul alt katmanlarının politik aktivite kazanacakları bir döneme giriyoruz. Öncü kesimi örgütlü bir kimlik kazanarak partileşmiş bir sınıf hareketi bu katmanları kolaylıkla kendi politik etkisi altına alabilecek, sermaye iktidarı ile çatışmasında onlardan büyük bir destek görebilecektir. Bunun başarılamadığı koşullarda ise, kent yoksullarının bu

hareketliliği, burjuvazi ile hesaplaşmaya yetenekli biricik sınıfın önderliğinden yoksun olmanın tüm olumsuz sonuçlarıyla yüzyüze kalacaktır. '80 öncesinin politik mücadeleleri bu konuda fazlasıyla aydınlatıcıdır."

Gençlik hareketi

Gençlik hareketi denilince genellikle öğrenci hareketi, daha çok da yüksek öğrenim gençliği hareketi akla gelmektedir. Kuşkusuz bu, gençliğin bu kesiminin '60'lı ve '70'li yıllarda yaşadığı geniş çaplı hareketlilik ve devrimci gelişmeden dolayıdır. Bu iki on yıl boyunca Türkiye'de gençlik hareketinin tamamını değilse bile omurgasını ve ezici ağırlığını öğrenci gençlik hareketi oluşturdu. Ve tam da bu aynı nedenden dolayı, gerek 12 Mart'ta gerekse 12 Eylül'de gençliğin bu kesimi karşı-devrim saldırısının baş hedefi oldu. 12 Mart'ın gençliğe yönelik operasyonu bir sonuç vermek bir yana, '74 yılından itibaren '60'lı yıllarla kıyaslanamaz boyutlarda daha geniş bir patlamanın zeminini hazırladı. Oysa 12 Eylül operasyonu, geçmişin derslerinden de en iyi biçimde yararlanarak, kitlesel devrimci öğrenci hareketinin kökünü kurutmak için çok yönlü tedbirler aldı. Vahşi bir saldırıyla geçmiş dönemin birikimini ezmekle kalmadı, iktisadi, kültürel, idari, akademik bir dizi politika ve önlemle öğrenci gençliğe geniş çaplı bir depolitizasyon uyguladı. Doğrusu, aradan geçen 15 yıla rağmen bugün hala kitlesel bir devrimci öğrenci hareketinin gelişememesi, bu politika ve uygulamaların nasıl da önemli bir başarı sağladığını ortaya koymaktadır. '80'lerin ikinci yarısından itibaren, akademik ve idari nedenlerle ve bazı kısmi demokratik haklar zemininde zaman zaman çıkışlar yapan öğrenci hareketi, her seferinde bir üst aşamaya geçemeden kırılmaya uğradı ve gücünü yitirdi.

Geride kalan yıl içinde ise bu alanda iki önemli çıkış yaşandı. İlki, yılın ilk aylarında MHP'li faşist çetelerin polis destekli saldırılarının bir anda önemli bir anti-faşist kitle tepkisini açığa çıkarmasıydı. Geçmişin deneyimlerini hızla hatırlayan ve gelişmeler karşısında ciddi kaygılara kapılan düzen cephesi, kontrolü altındaki bu terör çetelerini geri çekince, tepkinin genişleyip derinleşmesi de engellenmiş oldu. İkinci önemli çıkış ise, yeni öğrenim yılının başında binlerce öğrencinin Ankara Kızılay Meydanı'nda yaptığı gösteri oldu. Bu işçilerin 15 Ekim eyleminin hemen sonrasına denk geldi ve böylece, kamu çalışanları ve işçilerin ardından, bu kez öğrenciler Türkiye'nin dört bir yanından Ankara Kızılay Meydam'na toplandılar. Bu eylem işçilerden ve kamu çalışanlarından farklı olarak yalnızca bir kaç bin kişiden ibaret olsa bile, politik önemi büyük bir çıkıştır. Bunun girmekte olduğumuz yılın öğrenci hareketi için nasıl bir gelişmenin ilk işareti olduğu bugün için henüz yeterli açıklıktan yoksundur. Ama bazı okullarda politik amaçlı bazı eylemlere artık daha geniş bir kitlenin ilgi göstermesi, yine öğrenim yılı başında büyük kentlerde harçlara karşı yürütlen geniş çaplı etkinlikler ve bunların gördüğü destek olumlu bir işaret sayılmalıdır.

Fakat gençlik hareketine öğrenci hareketi üzerinden yaptığımız bu girişle biz, kısaca da olsa bir başka olguya sözü getirmek istiyoruz. Bilindiği gibi, öğrenci gençliği hedef alan 12 Eylül politikalarının bir yönü de, büyük kentlerdeki üniversitelerde okuyan öğrenci kitlesinin sosyal bileşimini alt sınıfların aleyhine değiştirmekti. YÖK üzerinden uygulanan özel politikaların yanında, 24 Ocak politikaları da genel etkileriyle bu sonucu ayrıca kolaylaştırdı. Fakat tersinden de, aynı politikalar kent varoşlarını bir yoksullar yatağı haline getirdi. Bunun genel gençlik hareketine etkisi, gençlik hareketinin ağırlık merkezinin bu varoşlara ve tabi buralardaki liselere kayması oldu. Düz ve meslek liselerindeki mücadele potansiyeli son yıllarda kendini daha açık hissettirmeye başladı. Daha da önemlisi, liseli gençliğin de içinde yer aldığı yoksul semtlerin genel gençlik potansiyeli ve bunun beslediği anti-faşist gençlik hareketidir. Çok karmaşık bir sosyal ve kültürel bileşime dayalı bu potansiyelin kent varoşlarındaki sosyal tepki birikiminin en hassas alanını ve esas dinamik gücünü oluşturduğu bir gerçektir. Gazi'deki direniş bu açıdan bakıldığında, öncelikle bir gençlik direnişidir. Gençlik çalışmasının alanları ve somut yönelimleri bakımından önemle irdelenmesi gereken bu olguyu burada şimdilik sadece hatırlatmakla yetiniyoruz.

EKİM

Katliamların hesabı sorulacak

Devlet terörüne karşı direniş!

Devrimci tutsakların uzun bir mücadele sonucu, ağır bedeller ödeyerek zindanlarda yarattıkları mevzi ve kazanımlara karşı faşist sermaye devleti topyekün bir saldırı başlattı. Buca katliamı, sistematik bir tarzda sürdürülen sindirme ve teslim alma politikasının en pervasız bir yok etme saldırısına vardırıldığının ilk işareti oldu. Çok geçmeden Ümraniye tabutluğuna yönelik kanlı bir katliam provası ve ardından da katliamın kendisi yaşandı.

Sözkonusu saldırıların zindanlarla sınırlı bir politika olmadığı açıktır. Tek başına saldırıların pervasızlığı, yaşanan vahşetin sınırsızlığı bile tüm topluma dönük bir mesaj anlamına gelmektedir. Önümüzdeki dönemde devlet terörünün alacağı biçimler konusunda tartışmasız ipuçlar veren bu iğrenç katliamların sermaye devletinin işçi ve emekçi sınıflara dönük kapsamlı yeni ekonomik saldırılara hazırlandığı bir dönemde gündeme gelmesi tesadüf değildir.

İMF tarafından uzun bir dönemdir ısrarla dayatılan ve burjuva çevrelerce bile 5 Nisan'ı kat be kat aşacağı itiraf edilen yeni saldırı paketi seçimlerin sonuçlanmasıyla birlikte parça parça devreye sokulmaya başlandı bile. Paketin istenilen sonuçları vermesi saldırıların tavizsiz uygulanmasına bağlıdır. Bu ise ancak işçi ve emekçi kitlelerin ciddi bir direnciyle karşılaşmadan mümkündür.

İşçi sınıfı ve emekçi kitleler henüz düzenden radikal bir kopuşu yaşamaktan uzak olsalar da, düzene ilişkin ümitlerini büyük ölçüde tüketmiş, 24 Ocak'ları, 5 Nisan'ları yaşamış, sefalet sınırını aşmış bulunmaktadırlar. Bu koşullarda, emekçi yığınları boş vaatler ve hayallerle oyalamanın çok fazla olanaklı olmadığı ortadadır. Sermaye düzeni toplumun emekçi-ezilen kesimlerini kendisine bağlıyabilecek bir alternatif üretmekten ne denli uzak olduğunu son seçimlerle birlikte bir kez daha ortaya sermiştir. Bu ise, faşist sermaye iktidarını geleneksel havuç-sopa politikasının dengesini giderek daha fazla sopa lehine bozmaya zorlamaktadır.

Kuşkusuz sermaye düzeni baskı ve zulmün emekçi kesimlerdeki düzen dışı arayışları güçlendireceğinin bilincindedir. Ancak devlet terönünü daha da tırmandırmaktan başka bir seçeneği de kalmamıştır. O dizginsiz terörü öncelikle devrimci güçler üzerinde yoğunlaştırmaktadır. Bunun iki önemli nedeni vardır. Birincisi, işçi ve emekçilerle sıcak çatışmalardan mümkün olduğunca kaçınarak, onları gözdağı vererek sindirebilmek umududur. İkincisi ise bizzat devrimci güçleri sindirebilmek ve tasfiye etmek planıdır. Zira sermaye, sınıf hareketinin seyrinin büyük ölçüde devrimci güçlere bağlı olduğunun bilincindedir.

***

Seçimlerden hemen ardından yaşanan Ümraniye katliamı bir anda toplumsal tansiyonu yükseltti. Buca katliamının ardından devrimci tutsakların gerçekleştirdikleri genel direnişin kazanımlarla sonuçlandığı ve zindanlardaki moralin yüksek olduğu bir dönemde gündeme gelen saldırı, bir kez daha direniş barikatlarının örülmesiyle yanıtlandı. Ümraniye direnişiyle dayanışma için Buca, Ankara ve Sağmacılar başta olmak üzere diğer zindanlardan protesto eylemleri yükseldi. Kararlılıklarını, "ölmeye de öldürmeye de hazırız!" şeklinde dile getiren tutsaklar, eylemlerini ancak taleplerinin kabul edilmesi koşullarında bitireceklerini ilan ettiler.

Faşist sermaye devleti iğrenç katliamlarının zindanlarda karşılıksız kalmayacağını ve belli bir direncin yükseleceğini biliyordu. Burjuvazi için esas önem taşıyan, toplum

genelinde tepkilerin boyutları ve alacağı biçimler olmuştur.

Ümraniye katliamının ardından özellikle İstanbul'un işçi ve emekçi mahallelerinde yükselen militan protesto gösterileri kitlesellik bakımından zayıflık taşısa da toplumsal gerilimi tırmandırdı ve devlet için oldukça uyarıcı oldu. İki zindan direnişçisinin cenaze töreninde alınan önlemler, faşist rejimin ne denli korktuğunu en açık bir biçimde gözler önüne serdi. Cenazelerin kaldırılacağı Alibeyköy'ü tam bir abluka altına alan polis 2 bine yakın insanı gözaltına aldı. Gözaltıların büyük bir bölümünü kapalı spor salonuna ancak sığdıran kolluk kuvvetleri burada azgın bir terör estirdi. Yere yatırılan insanlar saatlerce inip kalkan cop ve kalaslarla öldüresiye dövüldüler. Bu vahşet esnasında bir dizi insan ağır yaralanırken, genç bir gazeteci olan Metin Göktepe hayatını kaybetti. Devlet bir yandan şehit cenazelerini engellemek için pervasız bir şiddet kullanırken, aynı zamanda zindanlardaki direniş karşısında geri adım atmak, taleplerin büyük bir bölümünü kabul etmek zorunda kaldı. Bu ikili taktik yükselen toplumsal muhalefeti söndürmeye yönelikti.

Ne var ki zindanlardaki direnişin kazanımlarla sonuçlanması kitlelerin tepkisini söndürmeye yetmedi. Devrim şehitlerinin cenazelerinin yoğun bir terör eşliğinde polis tarafından kaldırılması ve gazeteci Metin Göktepe'nin katledilmesi, toplumsal öfke ve tepkilerin yeniden mayalanmasına yol açtı. Metin Göktepe'nin katledilişini protesto eden 1500'ü aşkın insan yürüyüşe geçti. Sınırlı bir kitleyle yapılan gösterileri şiddet kullanarak dağıtan devletin bekçi köpekleri, bu kez müdahale etmeye cesaret edemediler. "Katil polis, katil devlet!" sloganlarının haykırılmasına seyretmek durumunda kaldılar.

Ertesi gün Metin Göktepe'nin cenaze törenine 10 bini aşkın insan katıldı. Devrimci sloganlar eşliğinde 7 saati aşan bir yürüyüş gerçekleştirdi. İğrenç devlet terörünü hedef alan devrimci bir kitle gösterisiydi bu. Daha bir kaç gün önce cezaevi şehitlerinin cenazesini en zorba tarzda engelleyen faşist sermaye devleti bu kez aynı pervasızlığı gösteremedi. Bu öfkeli kitleye saldırdıkları koşullarda dengelerin bir anda tersine dönebileceğinin farkında oldukları içindir ki, bundan bilinçli bir tarzda geri durdular.

Toplumsal gündemi değiştirmek, öfkeleri saptırmak için bu kez farklı bir yöntem izlendi. Sabancı'lara dönük olayı saatlerce televizyondan vererek, medya aracılığıyla kitleleri oyalamaya çalıştılar. Ama bu istenilen sonucu vermedi ve toplumda devrimci bir politizasyon havası estiren rüzgarı kesmeyi başaramadı.

Ancak, çıplak devlet terörüne yönelik biriken ve dışa vuran bu tepkiler devrimci kanallara akıtılamadığı koşullarda, bu siyasal atmosfer bir süre sonra dağılacak, bu ise yeni bir umutsuzluk ve güçsüzlük duygusuna yolaçacaktır.

Bugün tayin edici halka, işçi ve emekçilere dönük yeni ekonomik saldırıların mayaladığı mücadele dinamiklerini, devlet terörüne karşı yükselen toplumsal duyarlılıkla birleştirerek, politik hedefler doğrultusunda harekete geçirmeyi başarmaktır. Bunun kendisi ise kuşkusuz ısrarlı ve uzun vadeli bir çabanın meyveleri olacaktır. Şu anki toplumsal atmosfer, sınıfa kendi bağımsız politik gündemimizi taşımayı kolaylaştıracak bir kaldıraç ve iyi değerlendirilmesi gereken bir fırsat olarak ele alınmalıdır. Burjuvazinin seçim sonrası oluşturulacak hükümet etrafında başlattığı oyalayıcı ve gündem saptırıcı tartışmaların sınıfta bir beklentiye ve atalete yol açmasını önlemek de buradan geçmektedir.

Son olaylar en çıplak bir tbiçimde yeni dönemin pervasız bir terör dönemi olacağım göstermiştir. Ne var ki, kitlelerden yükselen muhalefet, rüzgarın her an tersine dönebileceğini de gözler önüne sermiştir. Bugün kendiliğinden bir tarzda patlayan tepkiler birleştirilebildiği, devrimci bir önderlik altında örgütlenebildiği ve militan bir mücadele çizgisi doğrultusunda harekete geçirilebildiğinde, kaybeden düzen cephesi olacaktır.

Tersane işçileri özelleştirme saldırısına direniyorlar

Son bir yıldır yoğunlaşan özelleştirme saldırısına karşı tersane işçilerinden örgütlü bir tepki yükseliyor.

Özelleştirme Yüksek Kurulu 23 Ekim '95'de dört tersane ile Pendik Motor Fabrikası'nın işletmesini 49 yıllığına GESTAŞ şirketine verdi. Bu şirket tersane işçilerinin örgütlü bulunduğu Dok Gemi-İş Sendikası tarafından kurulmuştu. Sendikacılar işçilere, "GESTAŞ'tan yüzbin liralık hisse al, 20 milyonun olsun" diyorlardı. Böylece İMF'nin taktiği olan sendikaların şirketleştirilmesi yoluyla özelleştirilecek işletmenin işçilerinin susturulması hedefleniyordu.

Dok Gemi-İş bürokratları başlangıçta GESTAŞ'ın işçilerin parasıyla kurulduğu doğrultusunda bir propaganda yürüttüler. Bu yalanın açığa çıkması üzerine, bu kez de kendi tazminatları ile kurduklarını söylediler. Ancak çok geçmeden bu paranın Demir Yol-İş yöneticileri tarafından temin edildiği ortaya çıktı. Sermaye devleti bir yandan tersaneleri işçilere devretme yalanıyla işçileri oyalarken, öte yandan sözde şirket GESTAŞ aracılığıyla tersaneleri uluslararası tekellere peşkeş çekmenin hesaplarını yapıyordu. Alman şirketleri olan Lurrsel ve Blohm Voss GESTAŞ'a bulunan ortaklardı.

Yıllardır mücadele içinde belli deneyimler kazanmış bulanan işçiler sendika aracılığıyla oynan bu oyunu bozmayı başardılar. Tersane işçileri özelleştirme saldırısı başlar başlamaz, komitelerini kurmuşlar ve örgütlenmişlerdi. İlk başarıları Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun '95 yılının son günlerinde GESTAŞ'a yaptığı ihaleyi geri aldırtmak oldu.

Özelleştirme Yüksek Kurulu Dok Gemi-İş genel merkez yöneticilerine "Tersanelerin işletme hakkını vermemiz için ya işçilerin %51 hisseye ortak olacakları yeni bir şirket kurun ya da GESTAŞ'ı işçi şirketi yapın" çağrısında bulundu. Bunun için sendika yöneticilerine 45 gün süre tanındı.

2 Ocak '96 günü Haliç ve Camialtı Tersanesinin işçileri basının gözleri önünde Dok Gemi-İş yöneticilerine iyi bir ders verdiler. Sendika başkanı Nazım Tur bir basın toplantısı düzenleyerek prestijini kurtarma telaşına düşmüştü. Toplantıyı işçilerden gizledi. Ancak toplantıyı haber alan işçiler kapıları zorlayarak içeri girdiler. Bu sırada işçilerden birine yönelik tartaklama girişimi işçilerin büyük tepkisine yol açtı. Sendikacılar basının gözleri önünde işçilerden dayak yediler ve binayı terkettiler. Böylece kamuoyu önünde GESTAŞ'ın niteliği bir kez daha gün ışığına çıktı. Ardından genel merkez binası önünde sloganlı, alkışlı protesto gösterisi yapan işçiler işyerlerine döndüler.

Tersane işçilerinin özelleştirmelere karşı mücadelesi sürüyordu. 3 Ocak günü Camialtı Tersanesi işçileri bir basın toplantısı düzenlediler. Toplantıda özelleştirmeye karşı olduklarını ve bu nedenle hiçbir şirkete ortak olmayacaklarını açıkladılar. "Biz sendikaların patronluğa soyunmasını değil, özelleştirmeye ve tersanelerin kapatılmasına karşı tavır almasını bekliyoruz" diyerek sendikaların gerçek işlevini yerine getirmesini istediler. Ayrıca tersane yöneticileriyle de görüşen Camialtı işçileri, "Dok Gemi-İş'in mevcut yöneticileri bizi temsil etmiyor. Onlar GESTAŞ şirketinin patronlarıdır. Bunları yönetimden indireceğiz", dediler.

Pendik Tersanesi işçileri ertesi sabah sendika temsilcilik binası önünde GESTAŞ'ı protesto ettiler. "Hain sendikacılar dışarı!" diye bağıran işçiler temsilcilik binasının kilidini değiştirdiler. Dok Gemi-İş şube yöneticilerini kovalayan işçiler daha sonra işbaşı yaptılar. Haliç Tersanesi işçileri de benzer bir eylemle şube yöneticilerini dışarı attılar.

İşçilerden gelen şiddetli tepkiler üzerine sendika ihaleden çekildiğini açıklamak zorunda kaldı ve bundan böyle kapatma ve özelleştirmelere karşı mücadele edeceklerini açıklayan ilanları fabrika panolarına astı.

İşçiler kararlılıkları ve özgüçlerine dayanan örgütlülükleriyle şimdilik Özelleştirme Yüksek Kurulu'na ve Dok Gemi-İş Sendikasına geri adım attırmış bulunuyorlar. Ancak sınıfa saldırılar süreklidir ve arkası daha da yoğunlaşarak gelecektir. Tersane işçileri tüm hazırlıklarını buna göre yapmalı, saflarını daha bir sıkı örmelidirler.

Seçim faaliyetinin dersleri ve bazı görevler

Seçim dönemi faaliyeti, örgütümüzün '95 yılı içerisinde merkezi olarak örgütlediği ikinci kampanya oldu.

Siyasal çalışma sözkonusu olduğunda aslolan kesintisizliğidir. Bu kesintisizliğin yüksek bir tempoya, inatçı bir ısrara, sonuç alıcı bir hırsa bağlanmasıdır. Siyasal kampanyalar bu kesintisizlik içerisinde özel dönemlerde, özel gündemler çerçevesinde ve saptanmış hedeflere bağlanmış, yoğunlaştırılmış faaliyet biçimidir. Bu dönemlerin kendisine has bir seyri, kendince ortaya çıkarttığı deneyim birikimi ve sonuçları vardır. Kampanyalar amaç değil araç olduğuna göre, önemli olan ortaya çıkan sonuçlarına yaklaşım; geleceğe bıraktıklarını gereğince değerlendirilebilmektir. Şimdi örgütümüz seçim dönemi kampanyasının sonuçlarını örgütsel yaşamımız ve siyasal faaliyetimizin geleceği bakımından değerlendirmek göreviyle yüzyüzedir.

Siyasal faaliyet kapasitemizin gerçekliği

'95 yılı içerisinde örgütlenmiş iki kampanya üzerinden bakıldığında (ilki 1 Mayıs), örgütümüz bugünün koşullarında önemi hayli büyük bir siyasal faaliyet kapasitesine sahiptir.

Örgütümüz, seçim çalışması boyunca onlarca fabrikaya dolaysız ulaştı. Onlarca emekçi semtini siyasal çalışma alanı haline getirdi. Bir-iki istisna dışında sol grupların yalnızca legal imkanlar, legal dergi büroları üzerinden, içeriği zaten belli, legalist-reformist faaliyeti aksine, komünistler illegal örgütün organizasyonu üzerinden yükselen ihtilalci bir siyasal faaliyet örgütledi. Onbinlerce propaganda-ajitasyon ve teşhir materyali işçi ve emekçi kitlelere dolaysız ulaştırıldı. Araçlarda çeşitlilik sağlandı. Bir dizi açık, yarı-açık platform siyasal çalışmanın amaçları için kullanıldı. Panallerde, mitinglerde, toplantılarda, direniş yerlerini ziyarette, ev gezilerinde sayısız kitle ilişkilerine ulaşıldı, vb. vb... Tüm bunlar örgütlü bir gücün ortaya koyduğu siyasal faaliyet kapasitesinin açık göstergeleridir. Ve bilinmelidir ki, siyasal faaliyet kapasitesinde sergilenen bu düzey, gevşek ve şekilsiz kümelerin belli vesilelerle geçici bir aktivasyon kazanması olarak değil, emekle yoğrulmuş örgütlü bir devrimci gücün göstergesidir.

Buraya kadar sayılanlar madalyonun bir yüzü. Fakat bir de madalyonun diğer yüzü var. Tüm bunların ortaya çıkardığı diğer bir gerçek de, örgütümüzün sahip olduğu bu enerji, güç ve birikimi, bir süreklilik ve istikrarlılık göstergeleri üzerinden henüz yeterince harekete geçiremediğidir. Olağan dönemlerde atıl kapasite ile çalıştığı gerçeğidir. Şimdi önümüzde kampanyanın ortaya çıkarttığı faaliyet kapasitemize bir süreklilik ve istikrar kazandırma görevi vardır. Ki kampanya döneminde ortaya koyulan performans, siyasal faaliyet kapasitesinin asgari sınırlarda harekete geçirilmiş halidir. Zira bir çok örgüt raporu aksamalar ve hatalar üzerinden kesin bir tarzda bu gerçeği ifade etmektedir.

Kuşkusuz hatalı davranışlara, bu davranışlardan ileri gelen yetersizliklere ve kaba sorumsuzluklara karşı hayırhah tutum alacak değiliz. Bu siyasal sorumluluklarımız karşısında affedilmez bir davranış olacaktır. Fakat yoldaşlarımızın bir konuda gerçekçi olması gerekiyor. Siyasal faaliyet içerisinde aksamalar her zaman olabilecek şeylerdir. Kendi içerisinde tartışılarak giderilecek sorunlar değildir bunlar. Aksamalar, eksik planlamalar, hatalar bir kez tespit edildikten sonra giderilmesi yine pratik bir sorunudur. Yani siyasal pratiğin çözeceği bir sorundur. Ve tabi ki, hatanın bir kez daha tekrarlanmaması, titizlikle gözetilmesi koşuluyla.

Şimdi önümüzde seçim döneminde -kendi içindeki zayıflık ve yetersizlikleri giderilerek- yakalanan temponun yetkinleştirilerek olağan bir faaliyet temposuna dönüştürebilmesi görevi var. Seçim kampanyasının ortaya çıkarttığı ilk sonuç ve dolayısıyla ilk görev budur.

Fabrika çalışmasında öncelikler ve istikrarlı bir faaliyet performansına ulaşmak

Seçim dönemi faaliyetimizde öncelikli alanlar saptanmış birimler, öncelikli hedef kitle işçi sınıfıydı. Direnişlerin sürdüğü fabrika ve işletmelere dönük faaliyetin daha özel bir tarzda öne çıkartılması yine aynı dönem hedeflerinden biriydi.

Örgüt raporları ve örgütten akan bilglerden ortaya çıkan sonuç, fabrikalara dolaysız ulaşmak, sınıf kitleleriyle sıkı temaslar kurmak anlamında asgari bir başarı düzeyinin tutturulduğunu gösteriyor. Fakat bir-iki olumlu örnek dışta tutulursa, direniş yerlerine gerekli düzeyde ilgi gösterilmediği anlaşılıyor.

Öncelikle olumlu örnek olarak atıfta bulunduğumuz direniş yerilerinden birini veri alarak faaliyetin sonuçlarına bakalım.

Sözünü ettiğimiz çalışma birimi, seçim öncesinde belli temaslarımızın olduğu, örgütün bir cephesinden ısrarlı bir müdahalenin tam da direnişin hedefleri üzerinden yapıldığı, devrimci perspektif sunma ve ileri kesimleriyle diyalog geliştirme sorunlarında mesafe alındığı bir birimdi. Bu birime dönük faaliyet seçim dönemi faaliyetinin hemen başında komple bir çalışma alanı haline getirildi. Seçim faaliyeti direnişin hedeflerine ulaştırılması perspektifiyle birleştirildi ve özgül sorunlar genel siyasal sorunlarla bir arada işlendi. Direniş yerine müdahalede gösterilen ısrar, polis saldırısı karşısında sergilenen militan siyasal tutum örgütümüze önemli bir saygınlık kazandırdı. Tam da bu nedenlerledir ki, işçilerle rahat bir diyalog kurma olanağı bulundu. Bugün onlarca işçiyle ilişkiler sıcak bir tarzda sürdürülüyorsa, işçiler komünistlere gerçek dostları muamelesi yapıyorlarsa, işçilerin ilerici ve iyiniyetli oluşları kadar harcanan emeğin de payı var bunda. Düzenli bir tazda ulaştırılan 30'un üzerindeki yayının dağıtımında işçilerin yaptığı yardım, işçi kitleleriyle ileri düzeyde buluşabilmemizin doğru bir politik tutum kadar, bu tutumda ısrar gösterilmesiyle olanaklı olduğunu gösteriyor.

Bir de tersi bir örneğe bakalım. Kamuoyuna malolmuş bir direniş yerinin seçim çalışması boyunca bir kez dahi ziyaret edilmemiş olması, ne zaman sorunuyla ilgili bir durumdur, ne de direniş yerinde yaşanan durgunlukla. İlkin siyasal çalışmada öncelikleri doğru saptayamamak gibi perspektif sorunuyla bağlantılıdır. Tarihçilerin Lenin üzerinden hep vurguladıkları bir olgu vardır: "Çubuk bükme". Bu, politik müdahalede zincirin kavranacak halkası demektir. Zincirin kavranacak halkası, çalışmada en öncelikli olanıdır. En çok dikkat, en fazla enerji, en büyük titizlik ve yoğunlaşmanın esası sözünü ettiğimiz öncelikli alanadır. İkinci sorun grup politikası zihniyeti ile devrimci sınıf önderliğinin gerektirdiği sorumluluk bilinci arasındaki çelişkiyle ilgilidir. Komünistlerin misyonu işçi sınıfına siyasal sınıf bilinci taşımak, işçi hareketini siyasal sınıf hareketine dönüştürmektir. İşçi sınıfının devrimci önderliğini bir istek, bir özlem olmaktan çıkartıp gerçekliğe dönüştürmek böylesi bir çabanın ürünü olabilir. Mevzi direnişlerin işçi hareketini politikleştirme görevi açısından sunduğu imkanlara, uygun ortama bakıldığında, tek tek mevzilerin genel hedef için taşıdığı önem kendiliğinden anlaşılır. Son söylediklerimizi kısaca toparlarsak, aslolan sınıf hareketini siyasal alana taşımaktır. Bu çaba içerisinde öncelikleri doğru saptamak ve imkanlardan sonuna kadar yararlanma basireti gösterebilmektir. Komünist bir örgütün kendi doğrusal gelişmesinin ihtiyaçlarını karşılamak asıl anlamını böyle bulur.

Seçim dönemi çalışması toplumdaki siyasal gündem (seçimler) çerçevesinde yapılan bir siyasal faaliyetti. Dolayısıyla toplumsal ve siyasal sorunların ağırlıklı olarak işlendiği bir çaba olarak gerçekleşti. Oysa bu kadarı hareketimizin işçi sınıfına yönelik sosyalist siyasal çalışmasının bir yanıdır. İşçi sınıfı hareketini politik sınıf hareketine dönüştürmek hedefi, böylesi bir çalışmanın fabrika zemininde özgülleşmiş bir siyasal faaliyetle birleştirilmesini gerektirir. "Fabrika çalışması" olarak adlandırdığımız özgülleştirilmiş bu faaliyet biçimine işlerlik kazandırmak, ilgili fabrikaların özgülünde belirlenmiş politikalara sahip olmayı gerektirir. Özgül politika ve özgülleştirilmiş faaliyet, fabrikanın kendi içindeki sorunlara ilişkin bir politikaya sahip olmak ve bu temele sıkışmış bir faaliyet sürdürmek değildir asla. Özgülleştirilmiş politika, mahalli sorunları isabetle saptamak, bu sorunların sistemle bağını doğru kurmak, genel olanla özgül olanın bağını gözetmek ve bunu belirlenmiş hedeflere bağlamaktır. Siyasal çalışmada verim elde edebilmek ve hedeflere

ulaşmak, bu basit gerçeğe uygun davranmakla mümkündür. Aksi nankör bir koşuşturmadır.

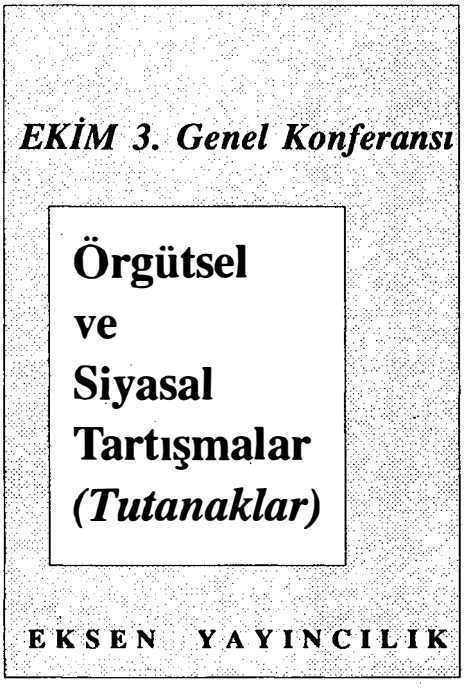
Tüm sorumlu birimlerimiz zaman kaybetmeksizin her bir fabrikanın gerçekliğini özel olarak tartışmalı, fabrikaya ilişkin politikasını saptamalı, hedeflerini koymalı, çalışma düzeni ve planını somut hale getirmeli ve bu esaslar üzerinde işlevsel bir işbölümü ve güç mevzilendirmesine gitmelidir. Ya da halihazırda, eksikliklerine rağmen, birim çalışması olarak faaliyetin yürüdüğü yerlerde ortaya çıkan açıklıklar ve imkanları da gözeterek çalışmayı ileri bir düzeye çekmeliyiz.

Kitle ilişkilerimizde sorunlar ve görevler

Geniş kitle ilişkilerine ulaşmak, kitle dışılığı kırmak, özellikle işçilerle içiçe bir sosyal ve siyasal yaşam birliği kurmak, örgütümüzün '95 yılı hedeflerinden biriydi. Geride bıraktığımız sürece baktığımızda, "kitle dışılık" olarak ifade ettiğimiz olgunun aşılmaya başlandığı, işçi ve emekçilerle belli bağların kurulduğu, kitle ilişkilerinde bir genişlemenin yaşandığı açıktır. Seçim dönemi faaliyeti bizi daha geniş bir kitle ilişkisine ulaştırdı.

İfade etmek gerekir ki, ulaşılan kitle ilişkileri henüz sınırlıdır. Gelişme düne göredir ve bu nedenle görecelidir. Anlamı dar kadro sınırlılığından kurtulmak ölçüsündedir. Daha da önemlisi kitlelerle yüzyüze gelmek anlamında çalışma tarzında yaşanan dönüşüm sürecindedir. Bu, yukarıda çizilen tablodan gözetilmesi gereken bir hususdur. İkincisi, kitle bağları kurmayı hala da örgütümüzdeki bir kısım yoldaşın başardığı gerçeğidir. Halihazırda kitle ilişkilerinden yoksun ya da son derece az sayıda işçi veya emekçiyle diyalog kurmayı başarmış çok sayıda örgüt çalışanımız var. Üçüncüsü; kurulan ilişkiler esasta belli birimlerde yoğunlaştırılmış sistemli bir çalışma içerisinde ulaşılmış derli-toplu ilişkiler değil, genel çalışma ve alan tarama üzerinden ulaşılmış dağınık ilişkiler durumundadır. Doğru bir kavrayışla ele alınamadığında, çalışma disiplinini bozan, tempoyu düşüren, örgütsüzlüğü besleyen, yoran ve yıpratan bir durumun doğmasına da zemin olabilir. Dördüncüsü; her yeni ilişki yeni bir imkan demektir. İlişkiden ilişkiye sıçramak, ilişkilerin çevrelerine, sosyal ortamlarına girmeyi başarmak, sorumluluk duygusunu kaybeden "onlardan biri" olmak, doğal bir sosyal ilişki düzeyini yakalamak, kadrolarımızın gözeteceği kritik bir görevdir. Beşincisi; kitle ilişkilerindeki genişlemeyi, belli esaslar, saptanmış fabrika işçileri ve hedef seçilmiş semt emekçileriyle kurulan bağ üzerinden gerçekleştirmeyi başarmaktır. Altıncısı ve sayılanların tümünü birarada kesen en önemli görev de, kitle ilişkilerimizi politikleştirerek kalıcı hale getirmek, giderek bu ilişkilere dayanmayı başarmak, politik kitle aktivasyonu içerisine çekebilmektir. Tüm bunlar bir zaman sorunudur ve mesafe aldırmak, kurulan bağın niteliği ve harcanan emekle son derece bağlantılıdır. Bir çok kitle ilişkisine geçmiş çalışmalarda da ulaştığımız, fakat ilişkileri süreklileştiremediğimiz biliniyor. Buna ilişkin başka nedenler sayılabilse bile, esasta ısrardan yoksun bir ilişki tarzının ürünüdür ve mutlak bir suretle bu duruma bir son vermek zorundayız.

İşçi ve emekçi kitlelerle ilişki kurmak fakat sürekliliğini gözetmemek kaçınılmaz olarak devrimci ciddiyetin kitleler nezdinde tartışmalı hale gelmesine yol açar. Bu durum, taşınan perspektif ne kadar doğru ve güçlü olursa olsun, yığınlar nezdinde bir değer taşımama sonucuna yolaçar. Sınıf dışı bakış ve davranışın tipik özelliklerinden biri olan bu zaafı saflarımızdan kazıyıp atmalıyız.

24 Aralık seçimleri üzerine değerlendirmeler-II

Seçimler ve reformist sol

Emek-Barış ve Özgürlük Platformu

Kürt ulusal hareketi, HADEP'in etrafında bir blok oluşturarak bu seçimlere katıldı. HADEP bu bloku ilk başlarda daha geniş kesimleri, örneğin YDH'yi de kapsayacak bir taktik oluşum olarak öngörmekteydi. Ne var ki bu yöneliş pratikte karşılığını bulamadı, blok HADEP ile "sosyalizm" iddialı çeşitli reformist akımların bir ittifakı olarak şekillendi.

HADEP'in Kürt orta sınıflarıyla ulusal hareketin ortak bir platformu olduğu biliniyor. Bu platforma, zaman içinde düzey farklılıkları gösterse bile, esasta Kürt orta sınıfları damgasını vurdu. Geçmişte Kürt orta sınıflarıyla devrimci ulusal hareket arasında çeşitli çatışmaların da yaşanabildiği bu ortak platforma, son süreçte bir uzlaşma ve ortaklaşma havasının hakim olduğu söylenebilir. Bu uzlaşmanın arkasında ise, her iki kesimin de ortak bir siyasal platformda buluşmuş olması gerçeği vardır. Bu "siyasal çözüm" platformudur. PKK, Kürt ulusal hareketini kendi iç dinamikleriyle daha da ileriye taşımanın giderek zorlaştığı bir konjoktürde, mücadelesini giderek emperyalist ülkelere ve Türk burjuvazisine kendi meşruiyetinin kabul ettirmeye, sömürgeci Türk sermaye devletini masaya oturmak zorunda bırakmaya dayalı ve diplomasi ağırlıklı bir eksene kaydırmaya başladı. Bu süreçten sonra Kürt orta sınıflarıyla yaşanan gerilim de büyük ölçüde azalmaya başladı.

HADEP'in seçim taktiği ve ittifak çağrısı, işte bu temel yöneliş ekseninde şekillendi. Seçimlerde elde edilecek bir başarı ve HADEP'in parlementoya girebilmesi, siyasal çözüm politikasını daha etkili bir şekilde uygulayabilmenin önemli bir olanağı olarak değerlendirildi. Böylece hem PKK'nın Kürt halkının temsilcisi olduğu seçimler aracığıyla da kanıtlanmış olacak, hem de HADEP şahsında bir "siyasal çözüm" muhatabı yaratılacaktı. Nitekim PKK genel sekreteri tarafından seçim öncesi dönemde üst üste yapılan açıklamalar, PKK'nın bu tür bir yöneliş ve bekleyiş içerisinde olduğunu açık bir biçimde ortaya koyuyordu. PKK genel sekreteri sözkonusu açıklamalarında "devletin PKK ile masaya oturması gerekmiyor, Kürt halkının başka temsilcileriyle de masaya oturabilir" demekteydi. Seçimler, HADEP şahsında masaya oturulabilecek bu temsilcileri de ortaya çıkarmış olacaktı. HADEP'in seçimlerden başarılı bir şekilde çıkması koşullarında, emperyalist dünyanın siyasal çözüm doğrultusundaki baskılarının daha da artacağı, hesaba katılan bir başka noktaydı.

HADEP temelde bu amaçla ve odağında barış ve demokrasi talebinin yeraldığı bir platformla seçimlere katıldı. "Barış" vurgusu, PKK'nın şu ya da bu biçimde bir taraf olarak muhatap alınması ve her iki tarafın masaya oturması amacını ifade ederken; "demokrasi" Kürt sorununun düzen sınırları içerisinde çözüme kavuşturulabileceği bir burjuva-demokratik siyasal çerçeveye ulaşmak amacını tanımlıyordu. Blok çağrısına "sosyalizm" iddialı çeşitli reformist gruplardan olumlu yanıt gelmesiyle barış ve demokrasi vurgusu, emek, barış ve özgürlük vurgusuyla yer değiştirdi. Fakat blokun ortaya koyduğu seçim platformuna ve seçim süresince izlediği propaganda çizgisine bakıldığında, buradaki "emek" vurgusunun büyük ölçüde görüntüyle sınırlı kaldığı da görülmektedir.

Yukarda özetlenmeye çalışılan bakışaçısı, blok tarafından örgütlenen miting ve toplantıların da temel siyasal içeriğini oluşturdu. "Biji APO, Biji PKK!", "Vur gerilla vur Kürdistan'ı kur!", "Kürdistan faşizme mezar olacak!" vb. şiarlar ulusal hareket temsilcilerinin geçen süreçte örgütledikleri kitle gösterilerinin ana temasını oluşturmaktaydı. Seçim kampanyası boyunca kitle gösterilerine hakim kılınmaya çalışılan şiarlara bakıldığında ise, bunların temelde düzen içi ve parlamentarist bir bakışaçısını yansıttığı görülmektedir. Seçim mitinglerinde "Oylar HADEP'e!", "HADEP iktidar, Bozlak başbakan!" vb. türden şiarlar blok tarafından özel bir tarzda yaygınlaştırılmaya çalışıldı. Blokun sahiplenebildiği en ileri sloganlar "Yaşasın halkların kardeşliği!" ve "Şehit namırın!" türünden sloganlar olabildi. Kampanya dönemi boyunca blok temsilcileri, bir iki istisna aday dışında, devrim ve sosyalizm sözcüklerini telaffuz etmemeye özel bir önem gösterdiler. Barış ve demokrasi, yürütülen propagandanın ana teması olduğu gibi, bunlara ulaşabilmenin yolu olarak da kitlelere mücadeleden ziyade oy sandığı ve parlamento gösterildi.

Soruna, HADEP'in elde ettiği seçim sonuçları

üzerinden baktığımızda ise, şu tür bir değerlendirme yapmak mümkün. Seçim sonuçları, devletin Kürt halkını önemli ölçüde kaybettiğini; PKK'nın ise , özellikle Kürdistan'ın sınırları içerisinde yaşayanlar olmak üzere Kürt halkının açık bir desteğine sahip olduğunu, bir kez daha ve çok somut bir biçimde ortaya koymuştur. Kaldı ki resmi sonuçlar gerçekliği tam olarak yansıtmamaktadır da. Özellikle Kürdistan'ın kırlık bölgelerinde, devletin sandıklara açık ve kaba müdahaleleri sözkonusudur. Şehir merkezlerinde %70'lere ulaşan bir destek elde edebilen HADEP, kırsal bölgelere gidildikçe %10-15'ler seviyesine gerilemektedir.*

HADEP'in devletin bütün baskı ve sindirme politikalarına ve entrikalarına karşın, Kürdistan sınırları içinde elde ettiği büyük oy desteği, PKK'nın kitle desteğinden yoksun bir terör örgütü olduğu demagojisine indirilmiş son derece ağır bir darbe olmuştur. Devletin savaşın en kritik alanında yenilgiye uğramış olduğu gerçeğini tescil etmiştir.

Kürdistan sınırları içinde ezici bir oy üstünlüğü kurabilen HADEP, metropollere gidildikçe oldukça zayıf bir görüntü sunmaktadır. Bu durum HADEP'in metropollerdeki Kürt nüfusunu etkilemek ve yönlendirebilmek açısından, ciddi bir zayıflık içerisinde olduğunu göstermektedir. Bu değerlendirmeyi yaparken metropollerde ortaya çıkan tablonun HADEP gerçeğini tam olarak yansıtamadığını, HADEP'in gerçek gücünü ve etkinliğini olduğundan daha zayıf gösterdiğini belirtmek gereklidir. HADEP'e oy vermesi büyük bir olasılık olan ve küçümsenmeyecek bir niceliği temsil eden bir kitle, bu seçimlerde fiilen oy hakkından yoksun bırakılmıştır. Ne var ki bu tek başına yukarıdaki saptamayı geçersiz kılabilecek bir veri de değildir. Öyleyse, HADEP'in metropollerde çok daha zayıf bir oy desteği elde etmesinin ardında başka önemli faktörler olmalıdır.

Kürt ulusal hareketi,ulusal bir hareket olma gerçeği ile doğrudan bağlantılı olarak, başından beri yürüttüğü savaşı esasta Kürdistan sınırlarıyla ilgili görmüştür. Metropolleri savaşın esas alanı değil ama bir cephe gerisi olarak değerlendirmiş, metropollerdeki Kürt nüfusu örgütlemek ve yönlendirmek sorununa da bu bakışaçısıyla yaklaşmıştır. PKK açısından metropollerdeki Kürt kitleleri, zaman zaman kitle gösterileriyle, daha çok da bireysel teröre dayalı eylemlerle sömürgeci devleti "cephe gerisi"nde de rahat bırakmayacak bir yedek güç olarak değer taşımıştır. Dahası PKK siyasal çözüm platformuna giderek daha fazla angaje oldukça, metropollerdeki Kürt kitlesinin denetimini de fiilen ve büyük ölçüde Kürt orta sınıflarına terk etmeye başlamıştır.Bu kesimler de Kürt kitlesini mücadeleye kanalize etmek noktasında -reformist kimlikleriyle doğrudan bağlantılı olarak- herhangi bir ciddi gayret içerisine girmemişlerdir. Metropollerde yaşayan Kürt yığınları içerisinde HADEP'in etkili, sürekli bir politik örgütleme çabası hiçbir zaman sözkonusu olmamıştır. Devletin sistematik baskısı ve Kürt orta sınıflarının bu baskıyı göğüsleyecek irade ve cesaret yoksunluğu da, bu süreci besleyen son derece önemli bir başka ek faktör olmuştur. Üçüncü önemli etken ise metropollerdeki emekçi Kürt halkına dar bir ulusal platformdan seslenilmeye çalışılmış olmasıdır. Sınıfsal özlem ve talepleri kucaklamaktan uzak bu tür bir müdahale tarzı, metropollerdeki Kürt emekçi halkını hem sınıfsal hem de ulusal mücadele açısından edilgen bir pozisyona hapsetmiştir. Dahası sınıfsal özelliklerin karartıldığı dar bir ulusal platform, bu kesimlerin etkilenip örgütlenebilmesi için yeterli olamamış, HADEP bu kesimlerden yeterli bir oy desteği elde edememiştir.

* * *

Blokun sözde "emek" ayağını oluşturan bileşenleri açısından ise, seçim sürecinin ortaya çıkardığı tablo, bu akımların kendi penceresinden bakıldığında "parlak" olmaktan son derece uzaktır.

BSP'nin bloka katılımı zaten yarı gönüllüdür. "Çok kanatlı" bir yapı olan BSP'nin bazı bileşenleri, reformistliklerini azgın bir sosyal-şoven anlayışla da birleştirdikleri için, bu ittifaka katılmakta baştan gönülsüz davranmışlardır. Fakat sonuçta BSP, parlamenter hayallerin gerçekleşmesi için bir fırsat olabileceği düşüncesiyle bloku desteklemiş, içinde yer almıştır. Bu partiyi karakterize eden en temel çizgi, Türkiye'nin en temel ve acil sorununun demokratikleşme olduğunu düşünmesidir. İşçi sınıfına öğütlenmeye çalışılan ise reformist-

---

* HADEP tarafından kamuoyuna açıklanan bazı somut olgular, devletin ne tür sahtekarlıklara başvurduğunu da çarpıcı olarak kanıtlıyor. Musa Anter'in köyünden HADEP'e bir tek oy çıkmıyor. HADEP'in bir milletvekili adayı kendi köyünden bir oy alabiliyor. Yani yalnızca adayın kendisi HADEP'e oy veriyor. Karısı, akrabaları vb. içinden HADEP'e oy veren kimse yok! Bu ikiyüzlü sahtekarlıklara bir de baskı ve tehditler eklendiğinde, yüzde %10-15'e düşüş daha anlaşılır oluyor.

barışçıl bir çizgide bu sürecin oluşmasına katkıda bulunmak, bu sürecin kesintiye uğramasını, burjuvazinin çıplak bir terör rejimine yönelmesini tazyik edecek hırçınlıklardan kesinlikle uzak durmaktır. BSP'nin Kürt sorununa yönelik "barış çağrısı"na dayalı politikası da, aynı bakışaçısının bir parçasıdır. Sözkonusu olan Kürt halkının ulusal mücadelesine kendi kaderini tayin hakkı temelinde bir destek sunmak değil, bu sorunun bir an önce ve burjuva demokratik çerçeveyi genişletebilecek bir tarzda düzen içi bir çözüme kavuşturulmasıdır. Temeldeki şovenist bakışın yarattığı bütün yarı-gönüllüğe rağmen BSP'yi blokta yer almaya iten en temel faktör bu yaklaşım biçimidir. BSP'yi oluşturan bileşenlerin bir başka temel ortak özellikleri de, devrimci mücadeleye, onun yol, yöntem ve araçlarına tümüyle sırt çevirmiş bulunmaları, dikkatlerini parlamenter mücadele olanakları üzerinde yoğunlaştırmalarıdır. BSP'yi blokta yer almaya iten bir başka önemli unsur da, Kürt ulusal hareketinin birikimine yaslanarak parlemento yolunu açabilme düşleridir. BSP'nin bugünlerde birleşme adımlarını attığı eski Dev-Yol çevresi ise, geleneksel sosyal-şoven yaklaşımını seçim vesilesiyle bir kez daha ve en uç biçimiyle ortaya koymaktan geri durmamış, bloka aktif bir destek vermek bir yana, taraftarlarını seçimde hangi partiye oy verecekleri konusunda serbest bıraktığını açıklamıştır. Dev-Yol'un etkinliğindeki bazı kamu çalışanları sendikaları yönetimlerinin açıklamaları açık bir biçimde göstermiştir ki, bu tutumun gerçek karşılığı CHP destekçiliğinden başka bir şey değildir.

Blokun emek temsilciliği açısından en iddialı bileşeni ise SİP'tir. Bu parti sözümona bütün temel sorunların olduğu gibi Kürt sorununun da, ancak bir sosyalist devrim ile ve bir sosyalist iktidar koşulları altında gerçek ve kalıcı anlamda çözüme kavuşturulabileceği iddiasındadır. Ne var ki SİP'in, sahip olduğu sınıfsal karakterle (bir orta sınıf aydın hareketi olmasıyla) doğrudan ilgili olarak her zaman iddiaları ile gerçekliği arasında derin bir çelişki olagelmiştir. Devrim fikri savunulmakta fakat bunu örgütleyip önderlik edebilecek illegal ihtilalci bir örgütlenme fikrinden ve pratiğinden, devrimci mücadelenin zorunlu kıldığı hemen tüm yol, yöntem ve araçlardan uzak durulmaktadır. Sınıf perspektifinden, sınıfın önderlik rolünden söz edilmekte ama parti-sınıf ilişkileri başta olmak üzere, sınıfın önderlik misyonunun somutluk kazanabileceği her alanda bu misyon gizli ya da açık "sınıf bilinçli" orta sınıf aydınlarına havale edilmektedir. Devrimci demokrat akımların "halkçılığı", sınıf merkezli olmayan politika ve örgütlenme çizgileri sözümona amansızca eleştirilmekte, ama işçi sınıfının mücadelesini örgütleyip önderlik etmenin zorlukları ile daha ilk yüzyüze gelişte, sınıfı dışarıdan sarsacak başka güçlerin arayışına yönelmektedirler. Eğer kamu emekçileri hareketliyse sınıfı sarsacak ve dolayısıyla bugün için örgütlenilmesi gereken temel güç kamu emekçileri olmakta, oradan da bir şey çıkmazsa ve eğer bu kez semt yoksulları hareketlenmişse sınıfı sarsacak güç, semtlerde görülmekte ve bu kez de orası temel örgütlenme alanı olarak seçilmektedir. Bu bakış örgüt sorununda legalist, sınıf çizgisi sorununda ise tutarsızdır. SİP'in bütün içi boş ama dışı parlak devrim ve sınıf vurgularına karşın, reformist bir politik hatta kolayca angaje olabilmesinin arkasında, işte bu ideolojik-politik kimlik vardır.

SİP'in blok adına ya da doğrudan kendi ismiyle yürüttüğü seçim faaliyetinin kapsam ve içeriğine bakıldığında, bu akımın sınıf bakışaçısındaki tutarsızlıkla ve legalizmle malül ideolojik-politik karakterini daha dolaysız ve somut bir biçimde görebilmek mümkündür. SİP'in seçim döneminde yürüttüğü politik çalışmanın ana doğrultusu fabrikalara ve sınıfa değil, HADEP'in kuyruğunda Kürt ulusal hareketinin destek kitlesine dönük olmuştur. Bu durum faaliyetin politik içeriğine de kaçınılmaz olarak yansımış, her ne kadar yer yer silik bir sosyalizm vurgusukullanılmışsa da, barış eksenli politika SİP'in de faaliyetini belirlemiştir. Yapılan yalnızca SİP'in barış çağrısına bir taktik kılıfı giydirmek olmuştur. Böylece rde eformist içerikli barış çağrıyla sözümona araya sınır çizilmeye çalışılmıştır. *Sosyalist İktidar* gazetesinin bir başyazısı aracılığıyla HADEP "düzen dışı bir parti" ilan edilebilmiştir. Devrim ve sosyalizm sözcüklerinin telaffuz edilmesinden özenle kaçmıldığı, reformist bir hattın kesin bir tarzda egemen olduğu blok çalışmaları, "militan ve mücadeleci" bir faaliyet çizgisinin örnekleri olarak takdim edebilmiştir. Blokun reformist çizgisine, "düzen dışılık", "militanlık ve mücadelecilik" cilası çekmeye çalışan SİP, aslında böylece kendine atfettiği "düzen dışılık", "militanlık ve mücadelecilik" vasıflarının gerçek içeriğini de dışa vurmuş oluyordu. Bırakalım blok ile ortak yürütülen faaliyeti, SİP'in doğrudan kendi ismini kullandığı propaganda materyallerinde bile, Kürt sorunu başta olmak üzere bütün temel sorunların ancak bir devrim ile çözülebileceği fikrinin propagandasına

hiç rastlanmadığı gibi, aynı şekilde yayılmaya çalışılan parlamenter hayallerin teşhirine de hiç yer verilmemektedir., vb., vb...

İP ve Emek Partısı Girişimi

Eğer İşçi Partisinin iddiaları ciddiye alınsaydı, seçimin en büyük mağlubu olarak İşçi Partisini saymak gerekirdi. Kemalistliğinin ve ihbarcılığının yanına bir de abartıcılık ünvanını eklemeye kararlı görünen İP, seçimlerden önce sözde bir patlama yaptı. Sözde bir "aydın ayaklanması" ve sözde bir "işçi ayaklanması" gerçekleştirdi. Şişirilen balonlar doğrusu epeyce büyük ve gözkamaştırıcı idi. Türkiye'nin bütün ilerici aydın birikimi ve öncü işçi kuşağı İşçi Partisi'nin arkasında toplanmıştı. Sosyal demokrat partiler başta olmak üzere her partiden, hatta RP ve MHP'den bile İşçi Parti'sine kitlesel bir akış oluyordu. Doğu Perinçek *Aydınlık*'ta yazdığı bir başyazıda bu kitlesel akışın bir temenni değil, matematik bir gerçek olduğunu büyük bir ciddiyet içinde ve ayrıntılarıyla parti taraftarlarına müjdeliyordu. Bu matematik gerçeğe göre İşçi Partisi %10 barajının çoktan aşmıştı, %15'lik bir oy oranına ulaşması ise hiç de süpriz sayılmamalıydı., vb., vb...

Seçimde %10 ila %15 arasında oy alacağını iddia eden İP, sonuçta binde 2 oy desteğine zorlukla ulaşabildi. İP başkanlar kurulu seçim sonrası yaptığı değerlendirme ile sahnelenen bu politik kara mizaha yeni bir boyut daha kazandırdı. Seçimden bir gün öncesine kadar sol bir yükselişin mayalandığı toplum, seçim günü ne olmuşsa olmuş, birdenbire sağa kaymaya başlamıştı. İP'in başarısızlığının arkasındaki en önemli etken, işte bu sağa kayıştı! İP başkanlar kuruluna göre başarısızlığın bir diğer nedeni de, İP başkanı D. Perinçek 32. Gün adlı programda "kendisine muhatap almaması gereken kişilerle biraraya gelerek ve onlarla aynı üslubu paylaşma hatasını işlemesidir". Böylece "yarı gönüllü İP destekçileri ürkütülmüş, bu oylar CHP'ye kayarak CHP'nin barajı geçmesini sağlamıştır"!

Oysa gerçek ilişkiler alanından bakıldığında İP'nin seçimlerde elde ettiği binde 2'lik sonuç hiç de şaşırtıcı değildir. Herşeyden önce devrimci hareketlerin olduğu gibi reformist hareketlerin de kitle desteği bugün için dardır. Bu gerçeğin bir kaç haftalık seçim propagandasıyla köklü bir biçimde değiştirilmesi de mümkün değildir. Nitekim İP'in seçim sonrası açıklamaları da oy beklentisinin en fazla %2-3 civarında olduğunu gösteriyor. Şişirme rakamlar "barajı aşamaz" kaygısıyla verilmeyeceği düşünülen oyları da toparlayabilmek amacıyla piyasaya sürülüyor. İP, CHP ve DSP'nin ciddi bir umut olamadığı, dahası özellikle de CHP'de açık bir erozyon sürecinin yaşanmakta olduğu bir dönemde, tüm hesaplarını "daha tutarlı bir sosyal-demokrat çizgiyle" bu partilerin hoşnutsuz tabanından oy devşirebilmeye dayandırmıştır. Böylece %2-3'lük bir oy oranını yakalayabileceğini düşünmüştür. Kemalizm vurgusunun, Sevr ve Misakı-milli edebiyatının, Samsun'a çıkma demagojisinin, laiklik şampiyonluğunun, sosyal-şoven vb. bir propagandanın, İP tarafından, bu seçimlerde çok daha özel bir tarzda öne çıkarılmış olması, tümüyle bu hesap ve beklentilerle bağlantılıdır. Bu propaganda çizgisinin belli bir etki alanı yarattığı da açıktır. Kemalist aydınların, bazı köşe yazarlarının İP'i destekler bir tutum almaları, İP'in sendika bürokrasisinin ve alevi burjuvazisinin belirli bir bölümünden destek bulabilmesi, bu hesabın belirli bir etki yaratabildiğini göstermiştir. Ne var ki bu etki, kitleleri sosyal-demokrat çizgiden koparan değil, ona oynayan bir temelde sağlandığı için, İP yarattığı kısmi etkiyi bile oy desteğine dönüştürmekte zorlanmış, daha da ötesi açık bir fiyaskoyla yüzyüze kalmıştır. İP "daha tutarlı" bir söylemle kemalist aydınların sendika bürokrasinin ve Alevi burjuvazisinin bir bölümünün "sevgi ve sempatisini" kazanmış, ama hem bunların hem de sosyal-demokrat ideolojinin etkisi altındaki geniş kitlelerin oy desteğini alamamıştır. Zira oy desteği doğal olarak daha tutarlı görünmeye çalışana değil, daha güçlü olanlara yönelmiştir. CHP'nin barajı aşmama riskinin varlığı ise bu yönelişi daha da kuvvetlendirmiştir. İP'nin elde ettiği seçim sonucu, bugün geniş işçi ve emekçi yığınları etkilemenin yolunun reformist lafazanlıktan değil, mücadeleci pratikten geçtiğini bir kez daha doğrulamıştır.

* * *

Emek Partisi Girişimi, komünistlerin bu akımın yaşadığı reformistleşme sürecini tahlil ve teşhir etmesi ile beraber, tüm devrimci yazında İP ile aynı başlık altında değerlendirilir oldu. Bunun en temel sebebi kuşkusuz ki bu akımın, giderek tümüyle reformist bir zemine oturmaya başlamasıdır. Ama seçim değerlendirmesi sözkonusu olduğunda EPG'yi İP ile aynı başlık altında incelemeyi gerektiren bir başka özellik daha var. EPG de tıpkı İP gibi abartıda sınır tanımadı ve "EPG her yerde patlama yapıyor" balonunu şişirdi. Bu girişimi destekleyen yayın organına inanılacak olursa, bu

oluşumun adayları hemen her yerde işçi ve emekçi kitlelerin büyük sevgi, sempati ve desteğini arkasında topluyordu. İşçi ve emekçiler nihayet bu oluşumla kendi gerçek temsilcilerini bulmuşlardı ve onları büyük bir sevinç ve heyecan dalgası içinde bağırlarına basıyorlardı. Sonuç 16 seçim bölgesinden elde edilen toplam 12 bin oy! (Tabi bu arada "geçersiz!" sayılan 80 bin oyu da hesaba katmak gerekiyor!)

EPG'nin temsil ettiği politik çizginin tarihini az çok bilenler, abartıcılığın, içi boş böbürlenmenin bu akımın temel karakteristiklerinden biri olduğunu da yakından bilirler. 12 Eylül öncesinde, yüzbinlere önderlik ettiği iddiasını dilinden düşürmeyen bu akım 12 Eylül sonrasında da bu özelliğini sürdürmeye devam etti.12 Eylül'de yaşanan ideolojik-örgütsel çözülmenin muhasebesini yapmaktan, kendi zaaflarının sınıfsal ve idelojik özüyle hesaplaşmaktan uzun bir süre ısrarla kaçınan TDKP, uzun süre, "partinin şanlı tarihi", "onbinlerce dağıtılan gazete, yüzbinlerce dağıtılan bildiri" edebiyatıyla idare etmeye çalıştı. Ne var ki, Arnavutluk'ta, Doğu Avrupa ülkeleriyle benzer bir çöküşün yaşandığı, ülke içinde sınıf hareketinin geri çekilmeye başladığı süreç, TDKP'ye, "ileriye" ya da "geriye" ikilemini ertelenemez bir tarzda dayattı. Bu tarihe kadar, '80 öncesindeki kitle ilişkilerinin bir bölümünün işçileşmiş olmasından da faydalanarak, sınıf hareketinin içerisinde bir yer tutma çabasına yönelen, bu pratik içerisinde de kendini sorgulama görevini geri plana itebilen TDKP, 91'den sonra artık bu olanağını da yitirmeye başladı. Bu süreçten sonra kadrolarda belirginleşmeye başlayan iç sorgulama eğilimi ise, "programatik temeli sorgulayacağız", "yeni bir kongre toplamaya hazırlanıyoruz" söylentileriyle geçiştirildi. Öte yandan haftalık yayına geçiş, kurulan vakıflar, devrim yorgunu bir takım aydınları istihdam etmeye yönelik girişimler vb. peşisıra geldi. Örgüt adım adım tasfiye edilip legalleştirildi.

Ayrıca geçmiş dönemde varolan ilişkiler üzerinden ara kademe sendika bürokrasisi içersinde belirli bir yer tutulmuştu. Bu ara kademe sendika yöneticileri, işçi hareketinde düşen dalganın, Doğu Bloku'nda yaşanan gelişmelerin ve sendikal bürokrasi içersinde bir mevzi tutuyor olmanın etkileri ile tasfiyeci-reformist dalganın en çabuk etkisini bulduğu kesimler oldular. Bu durum, aydınlar ve ara kademe sendika bürokrasisi içerisinde belli bir güç sağlanmış olması, legal planda önemli bir çıkış yapılabileceğinin işareti sayıldı ve tasfiyecilik süreci daha da hızlandırıldı. Ama daha seçim öncesi dönemden (örneğin Şubeler Platformu deneyiminden) de görülmekteydi ki, EPG'nin dayandığı güçler tutarlı anlamda bir sosyal-reformist çizgiyi bile hayata geçirebilecek takate ve cesarete sahip değildiler. Zira bugün etkili bir reform mücadelesi bile ciddi çatışmaları gerektiriyor.

Nitekim şişirilen tüm başarı balonlarına karşın, bu girişimi destekleyen yayın organları dikkatlice izlendiğinde görülecektir ki, iddialı olunan alanlar işçi ve emekçi kentleri değil, '80 öncesinde belli bir etkinliğe sahip olunan Kırşehir, Malatya vb. illerdir. EPG reformist bir işçi partisi olma iddiası açısından anlamlı sayılabilecek bir etkinlik alanı yaratabilmiş değildir. Bugün işçi sınıfının kısmi haklar alanında bile herhangi bir ciddi bir mevzi kazanabilmesi, militan bir mücadeleyi dayatmaktadır. Böyle bir mücadele içersinde yeralmadan, ona önderlik edip önünün açmadan genel sosyal-reformist yavanlıklarla, işçi sınıfından (diğer emekçi kesimlerden de) anlamlı bir destek bulabilmek oldukça zordur. Alt alta sıralanan ve EPG'yi desteklediği belirtilen onca sendikacıya karşın, bu oluşumun işçi sınıfından anlamlı bir destek bulamaması, özellikle de büyük şehirlerde elde ettiği oy desteğinin son derece küçük bir niceliğe tekabül etmesi başka türlü açıklanamaz.

EKİM 3. Genel Konferansı

Siyasal ve Örgütsel Değerlendirmeler

EKSEN YAYINCILIK

Seçim faaliyetlerimizden...

RUMELİ YAKASI

Seçim faaliyetlerimiz merkezi seçim bildirisinin dağıtımı ile başladı. Tümü de yöneldiğimiz birimler olan 6 değişik fabrika ve işletmeye merkezi bildirimiz dolaysız olarak ulaştırıldı. Merkezi bildirinin ardından bölgesel olarak seçimler, Gümrük Birliği ve devrimci tutsaklara dönük saldırıları işleyen bildiri devreye sokuldu.

Afişlerimiz emekçi semtlerinde ve fabrika çevrelerinde yoğunlaştırıldı: Yenibosna, Şirinevler, Bahçelievler, Sefaköy, İnönü Mahallesi Mehmet Akif, Sanayi Mahallesi. Tüm bu semtlerin özellikle merkezi caddeleri ve fabrika bölgeleri ile Topkapı-Küçükçekmece arasındaki E-5 güzergahı olmak üzere oldukça geniş bir alan afişlerimizle donatıldı.Yine bu aynı bölgelerde başta fabrika çevreleri olmak üzere muhtelif noktalara, düzeni ve düzen partilerini teşhir eden, devrim-sosyalizm-parti şiarlarını işleyen ve Ümraniye cezaevine yönelik saldırıyı kınayan onlarca duvar yazısı yazıldı.

Sosyal çevre ve ilişkilerimize yönelik olarak yürütülen çalışma çerçevesinde yüzlerce insan ile gerek birebir ve gerekse de üçerli beşerli gruplar içinde seçimlere ilişkin tutumumuz ve siyasal platformumuz ortaya konuldu. İki sendika şubesinde seçimlere ilişkin tutumumuz ile sınıf partisi ve devrim sorunu üzerine tartışıldı.

Seçim faaliyetimizde geniş bir işçi kitlesiyle canlı ve kitlesel bir tartışma atmosferinin yaratılması, belediye ve tekstil işçileri arasında başarıldı. Küçükçekmece Belediyesi işçileri direniş halindeyken, direnişe ilişkin mahalli bildiri ile beraber merkezi seçim bildirisi dağıtıldı. İşçilere yönelik toplu konuşmalarda ve birebir sohbetlerde seçime ilişkin tutum ve perspektifimiz anlatıldı. Düzenin teşhiri üzerinden yürütülen bu etkinlik devrim ve sosyalizm propagandasıyla birleştirilerek yürütüldü. Bir tekstil işletmesinde ise, merkezi seçim bildirimizin dağıtılmasıyla 20-25 kişiyi kapsayan bir tartışma ortamı yaratıldı. Ayrıca tekstil bülteni aracılığıyla çeşitli tekstil işletmelerindeki onlarca ileri, duyarlı işçiye perspektiflerimiz ulaştırıldı ve tartışıldı.

Kitle örgütlerinde ve kitle platformlarında yürütülen faaliyet: İlki, bir DKÖ bünyesinde seçimlere ilişkin olarak düzenlenen ve yaklaşık 70 kişinin katıldığı bir panel oldu. Çeşitli grupların katıldığı bu panelde seçimlere ilişkin tutumumuz ortaya konularak boykot taktiği ile reformist cephe ve bloklar üzerinden parlamentarizm ve tasfiyecilik eleştirildi. Bir başka DKÖ'de ise yaklaşık 30 kişinin katıldığı bir seçim paneline katıldık. Yoldaşlarımız seçimlere ilişkin marksist tutumu ortaya koyarak bunu yeni liberal, reformist çevre ve blokların ideolojik eleştiriyle birleştirdiler. Devrim ve sosyalizm propagandası yapılarak devrimci bir cereyan estirildi. HADEP seçim bürosunun açılışında ise, mikrofonla 300 civarında kitleye devrim ve sosyalizm propagandası yapıldı, işkenceci polis şefleri teşhir edildi.

ANADOLU YAKASI

Seçim çalışmasını yürütebilmek amacıyla önceden planlama yaptık. Genel bir siyasal çalışma olduğu için daha geniş bir alana seslenebilmeyi, fakat tespit edeceğimiz bir semtte de daha özel ve sistemli bir çalışma yürütebilmeyi gözettik.

Faaliyetimiz ağırlıklı olarak fabrika ve emekçilerin yoğun olarak oturduğu semtlere dönük gerçekleştirildi. M. Akü, Pendik Tersanesi, Mata, Akümak, İpragaz ve küçük bir fabrikaya içerden ve dışardan dolaysız dağıtım gerçekleştirdik. Uğur Mumcu, Gülsuyu, Şıhlı, Çınardere, Aydost ve Boşnak mahalleleri ise faaliyetimizin sürdürüldüğü semtler oldular.

Afişlerimiz genel olarak fabrikaların yoğun olduğu bölgelerde yapıldı. Bunun dışında merkezi bildirimizi yerel bildirilerle zenginleştirmeyi kararlaştırdık. Mutlu Akü'ye kendi özgül sorunlarıyla birleştirilmiş bir seçim bildirisi dağıtıldı. Ayrıca kahvelerde seçim sohbeti, İpragaz kartlarının satımı, ev ziyaretleri gerçekleştirildi. Kimi partilerin semtlerdeki bir kaç seçim sohbetlerine katılındı.

İlişkilerimiz üzerinden seçim tartışmaları yapıldı.

Seçim çalışmasını, faaliyet yürüttüğümüz işçi-emekçi semtlerinde derinleşebilmek, yeni kanallar açabilmek, faaliyeti sistemli, sürekli, kalıcı bir çalışmanın bir adımına dönüştürebilmek perspektifiyle ele aldık. Dağıtım alanındaki zorlanma ve zayıflık noktalarımızı aşabilmeyi, "semt dağıtımından fabrika dağıtımına" biçiminde belirttiğimiz dağıtım politikamızı seçim çalışması vesilesiyle pratik olarak somutlayabilmeyi hedefledik. Bu alanda anlamlı bir ilk adım atmayı başardık. Yoldaşlarımız kitleyle yüzyüze gelme, propaganda ve ajitasyon yapabilme vb. anlamında önemli bir deneyim edindiler. Çalışma gruplarımız dağıtım alanında anlamlı bir organizasyonla faaliyete katıldılar.

GEBZE

Gebze bölgesindeki seçim çalışmasına yeterli hazırlıkla giremedik. Seçim döneminin hemen öncesine denk gelen ve düşmanın örgütümüzü çökertmek amacıyla başlattığı operasyon doğal olarak bir durgunluk dönemine girmemize yolaçtı. Düşman saldırısının etkileri, bu saldırının hala sürdürülüyor olması ve hazırlık düzeyimizin zayıflığına rağmen, düşman saldırısını militan siyasal faaliyetimizle karşıladık. Bir çok fabrika servisine dolaysız dağıtım gerçekleştirdik. Geçmişten bu yana faaliyet yürüttüğümüz emekçi semtlerinin hemen tümüne materyallerimiz ulaştırıldı. Bazı semtlerde ev ziyaretleri gerçekleştirildi. Blok partilerinin seçim toplantılarına katılınarak propaganda konuşmaları yapıldı. Faaliyetimiz karşısında kuduran düşman çareyi emekçi semtlerinde gelişi güzel ev basmaya ve ilişkisiz insanları işkence tezgahına çekmeye kadar vardırdı.

İST- EGK

Gençlik güçlerimiz seçim dönemi çalışmasına aktif olarak katıldı. Temel alınan çalışma alanlarında sürdürülen faaliyetin yanısıra kentin bir çok ana güzergahında afişleme ve yazılama faaliyetlerimizi Ekimci Genç Komünistler omuzladı. Bu katkı bölge organlarımızın temel aldığı çalışma alanlarında daha fazla yoğunlaşma imkanlarını artırdı. Yanısıra gençlik güçlerimiz bölgelerdeki siyasal faaliyete de anlamlı bir destek sundu.

İZMİR

Merkezi bildirilerin dağıtımıyla başlayan siyasal faaliyetimiz dar bir zaman dilimine sıkıştırılmakla birlikte son derece yoğun geçti. Faaliyete katılan tüm yoldaşlar geceli gündüzlü yüksek bir tempo ile çalıştılar. Güzeltepe, Karabayır, Yamanlar, Atatürk Mahallesi gibi emekçi semtlerinde bildiri dağıtıldı ve yazılama yapıldı. Sümerbank, DYO, Basma Sanayi gibi fabrikalara bildiri dağıtımı yapıldı. Semtlere, kentin ana güzergahlarına ve özellikle fabrika bölgelerine düzen partilerini teşhir eden ve sosyalizmin propagandasını amaçlayan yazılamalar yapıldı. Ayrıca bu aynı dönemde bir çok ev ziyareti gerçekleştirildi,

Seçim faaliyeti hem güçlerimizin siyasal faaliyet kapasitesinin bir göstergesi ve hem de eldeki güçlerin iyi bir organizasyonuyla çok şeyleri başarabileceğimizin kanıtı oldu.

İzmirli komünistler olarak parti davasını kazanacağız.

ANKARA

Komünistler Ankara'da seçim kampanyasına önemli bir dezavantajla girdiler. Güçlerimiz büyük ölçüde yeni, deneyimsiz ve bizim tarzımıza yabancıydı. Kimi aksamalara yolaçsa da, sonuçta bu durumu bir olumluluğa dönüştürmeyi başardık. Tüm yoldaşlarımız bu kampanya üzerinden belli bir pratik tecrübe kazandılar. Düşmanın yoğun denetimi altında kayıp vermeden böyle bir süreci yaşayabilmiş olmak bizim için anlamlıdır.

Kampanyaya merkezi bildiriyle başladık. Ankara genelinde binlerce bildirinin dağıtımını örgütledik. İki fabrikanın servisleri, işçi-emekçi semtleri, ayrıca bazı okullar hedeflediğimiz dağıtım alanlarıydı. Bu bildirinin yanısıra, Alevi emekçilere yönelik vurguyu öne çıkaran bir başka bildiri daha dağıttık. EKG imzalı bir diğer bildiri ise çeşitli okullara dağıtıldı. Bu çalışma emekçi semtlerine ve kent merkezlerine yönelik afiş çalışmasıyla tamamlandı. HADEP'in miting alanına ise önden yazılama ve afiş yapıldı.

Tüm yetersizliklerine rağmen bu çalışma bizim için başarılı oldu denebilir. Her alanda olduğu gibi seçim çalışmalarında da düzenin ve onun uşaklarının teşhirini Ankara'da illegal araçları kullanarak yürüten tek hareket biz olduk.

Örgüt raporları üzerine

Soruna dosdoğru girmekte yarar var. Bugüne kadar örgüt faaliyetinde rapor sisteminin anlamı ve önemi çeşitli vesilelerle tartışıldı. Buna ilişkin metinler yazıldı. Değerlendirmeler yapıldı. En son olarak da 3. Genel Konferansımız sorunu örgüt süreçlerimiz üzerinden yeniden değerlendirdi. Değerlendirmeler üzerine çıkan sonuçlardan gidilerek örgütsel görevler saptandı. Bu nedenlerle bu yazımızda rapor sorununun pratik ele alınışı üzerinde duracağız.

Genel bir algılayış ve kavrayış olarak örgüt raporları, komite ve hücrelerin kendi çalışmaları hakkında üst organları bilgilendirmesinin, bilgilerin merkeze akmasının bir aracı olarak görülür. Raporun böyle bir işlev taşıdığı tartışma götürmez. Merkezin, sorumlu yönetici organların perspektif sunmak, direktif iletmek, "örgüt vermek, ikna etmek ve tartışmakla" kalmayıp "orkestrayı gerçekten yönetebilmesi için kimin hangi kemanı nerede ve nasıl çaldığını; her çalgının çalınması için talimatın nerede ve nasıl alındığını ya da alınmakta olduğunu... kimin nerede ve nasıl falso yaptığını" ve nihayet "falsonun giderilebilmesi için kimi nereye ve nasıl aktarılması gerektiğine" kesin olarak karar verebilmesi ve müdahaleyi doğru yapabilmesi bilgilerin eksiksiz ve zamanında edinmesine bağlıdır.

Fakat bu yanından bakıldığında (kısmi sorunlar olmakla birlikte), bizim gerçekliğimizde merkezileşmeyi aksatan ya da Lenin'in deyişiyle "merkezin iktidarsız kalması" riskini doğruan bir özellik hali hazırda taşımamaktadır. Zira örgütün bugünkü gerçekliği içinde bakıldığında yönetici kadroların bir kısmının mahalli çalışmanın doğrudan içinde yer aldıkları ya da mahalli organlarla sıkı bir temas içinde oldukları için bu bilgileri dolaysız edinme imkanlarına zaten sahip oldukları açıktır. Gerisi iyi bir enformasyon sorunudur.

Rapor sisteminin oturtulması ve gerçek işlevine kavuşturulması bugün herşeyden önce mahalli çalışmanın kendi öz ihtiyaçları açısından gereklidir.

Örgütümüzde bu açıdan belli bir mesafe alınmış olmakla birlikte raporların zamanında verilmediği biliniyor. Ya da bazı çalışma alanlarının defalarca istenilmesine rağmen raporlarını hazırlamayı hep belli gerekçelerle ertelediği ve sonutça örgütü bir oldu bittiyle karşı karşıya bıraktığı da...

Bu davranış çizgisi ve tutumunun gerisinde çarpık bir örgüt kavrayışının etkisi olmakla birlikte işin esasta aksayan yanı bu tip davranışın temsilcisi organların rapor mekanizmasının gerçek işlevini kavrayamamaları ya da en azından böyle bir işleyişin gereklerini yerine getirecek gücü kendilerinde bulamamaları yatıyor.

Rapor yazma, adı üzerinde toplam bir çalışma döneminin tüm yönleriyle dökümünü yapmaktır. Rapor hazırlama herşeyden önce geçmiş tüm faaliyetin önden konulan hedefler, alınmış mesafe, atılmış adımların en tam değerlendirilmesi demektir.

"En tam ve mükemmel bir rapor" düşünülmesi güzel fakat gerçeklikte ulaşılması hayli zor olsa da eksiksiz bir rapor yazmak her zaman bir kaygı olarak taşınmalıdır. Rapor hazırlama kendi içinde amaçlaştırılabilecek bir çaba değildir. Her komite ya da organın geçmiş sürecini irdelemesi, aksaklıkları nedenleriyle birlikte açığa çıkartması, deneyim ve derslere ilişkin bir zihin açıklığına ulaşması ve nihayet siyasal pratiğin gelecek sürecine ilişkin bir ön hazırlık demektir. Bu organda/örgütte bir tartışma süreci gerektirir. Raporların yazılmasına ilişkin yaşanması gereken ön tartışma sürecinin çalışmayı kesintiye uğratmaksızın, içe kapanma eğilimine yolaçmayacak bir tarzda ele alınması koşuluyla bir sürece yayılmasında yanlış bir yan yoktur. Zira organ toplantılarının yapıldığı zaman dilimine sığdırılmış tartışma süreci tabiatıyla, değerlendirmelerin kısır kalmasına, pratiğin ayrıntılarından sıyrılarak sorunların gerçek mahiyetiyle tartışılamamasına, çalışmanın deneyim ve derslerinin gerekli düzeyde bilince çıkartılamamasma, kimi sonuçlarda tek yanlılığa düşülmesine ve kolaycı eğilimlere kapı aralamaya müsait bir durumdur.

Yine dikkat edilmesi gereken bir husus da raporların yazımında düşülen kolaycılıktır.

Gerekli tartışma süreci, eleştiri, değerlendime ve düşünme süreci üzerinden raporların yazımı organdan bir yoldaşın görevlendirilmesi üzerinden çözülmemelidir. Faaliyet enine boyuna tartışılır. Sorular sorulur. Eleştiriler yapılır. Düşünülür. Değerlendirmeler açığa çıkar. Konu başlıkları tespit edilir. Ve sonra da konular organ üyelerince bölüşülerek yazılı hale getirilir. Sözgelimi organdan bir yoldaşın "fabrika çalışması, deneyimleri ve dersleri" bir başka yoldaşın "legalite-illegalite, sorunlar ve görevler" bir öteki yoldaşın da "kadrolaşma, çevre ilişkilerinin eğitimi ve örgütlenmesi" vb. yazması gibi. Bu sorunda herhangi bir kolaycılığa, "yazamam", "zamanım yok" vb. gibi kollektif sorumluluktan kaçış anlamına gelen eğilimlere asla prim verilmemelidir.

Siyasal faaliyet teorinin uygulanma alanına taşınmasıdır. Teori bu süreçte sınanır. Bu sayede daha yetkin bir düzeye ulaşma imkanlarına ulaşır. Boşluklarını doldurma, varsa kusurlarından arınma ya da yanlış algılanışını düzeltme şansını ancak uygulama çabasının sonuçları üzerinden yakalayabilir. Yanısıra uygulayıcı kadro teorinin gerçek mahiyetini ve öngördüklerinin gerçek işlevini bizzat bu siyasal pratik içinde görür, kavrar. Bu nedenlerle birbirine bağlı iki kritik noktanın gözetilmesi, çalışmanın geleceği açısından kesin bir gerekliliktir: siyasal-sosyal pratiğin teorinin öngördükleriyle az-çok uyumlu yürüyüp yürümediği ile siyasal pratiğin teorinin öngördüklerine ilişkin ortaya çıkarttığı sonuçlar. Demek oluyor ki örgüt raporu hazırlama dönemi bir yerde de pratik sürecin ortaya çıkardığı açıklıklar ışığında teoriye yeniden dönme, kavrama ve değerlendirme sürecidir.

Organlar siyasal çalışmasını dönemsel hedefler üzerinden planlamalıdır. Organ/komite sözkonusu olduğundan dönemden kastedilen iki rapor arası zaman dilimidir. Rapor tartışmaları bizzat bu dönemin planlanmasına hizmet etmeli: Tam bir açıklıkla ortaya konmuş hedefler. Bu hedefler üzerinde kollektif bir irade oluşumu. Güçlerin hedeflere uygun olarak örgütlenip mevzilendirilmesi. Araçların saptanması. Gerekli çalışma düzeni ve organ üzerinden işbölümü konularında tam bir açıklık ve görevlendirme... Organın kendi üzerinde özdenetim alanı açması, bizzat kendi sürecinin özdeneyimi üzerinden eğitimini yapması anlamına da gelen sorunun bu tarz ele almışı organlarda motivasyonu artırır, kenetlenmeyi güçlendirir, devrimci bir iç denetim ve eleştiriyi kolaylaştırır, aksaklıklara zamanında müdahale gücü kazandırır, dayanışma ve paylaşma ruhunu geliştirir. Rapor üzerinden hedeflerini ve faaliyet planını ortaya koyan organ böylelikle kendini açık bir taahhüt altına almış olur. Bu devrimci sorumluluk hissini diri tutacağı gibi, önderlik müdahalelerine açık hale gelmeyi de olanaklı kılar. Rapor mekanizmasının belli periyodlarla bir akış düzenine kavuşması böylelikle kolaylaşmış da olacaktır. Raporlarda dikkat edilmesi gereken bir durum da genel ve soyut sözler, teorik perspektifin yeniden tekrarı, ya da özet olarak sunma eğiliminden kaçınmaktır. Bugüne kadar yazılan bir çok rapor dikkatle incelendiğinde, böylesine bir kusur taşıdığı rahatlıkla görülür. Ya da bir çok rapor birbirinin tekrarı gibi bir izlenimi kolaylıkla verebilmektedir. Raporlar teorik kavramlar üzerine muhakeme metinleri değil, yaşanmış sürecin sorunlarını, tüm canlılığını ve renkliliğini bir sadelik içinde verirse bu kusurlarından kolaylıkla arınır.

Parti örgütünde işlevsel bir devrimci önderliğin ön koşullarından biri, hareketin siyasal çalışmasının sonuç ve sorunlarının bütün bir bilgisinin mümkün olduğunca merkeze akmasıdır. Rapor bu işlevi yerine getirmenin en etkili aracıdır. Fakat tek aracı değildir. Bizde halihazırda gözetilmeyen ve bu nedenle "merkezi iktidarsız bırakma" gibi bir duruma bugün için yolaçmasa bile, işlev kaymasına yol açan ve merkezi önderlik görevlerini zora sokan bir başka aksama da yayın organlarına katkılar düzeyinde yaşanan zayıflıktır. Yayın organlarına katkı basit bir yazı yazma işlemi değil, fakat bütün bir çalışmanın bilgisini merkezileştirme, deneyimini örgüte taşıma, önderliğin görevlerini kolaylaştırma ve işlevsel bir önderlik imkanlarını yaratma çabası olarak algılanmalıdır.

Organların/örgütlerin ya da sorumlu yoldaşların olduğu her birim ve mahalde böyle bir çabanın pratik sonuçları yansımıyorsa eğer, burada iki türlü bir sorun var demektir. Ya gerçek bir siyasal ataletin ürünüdür bu durum. Ya da yürütülen siyasal faaliyetin sonuçlarına bakacak devrimci sorumluluk duygusunda bir zayıflık var demektir. Her iki durumda da aksayan "doğrudan doğruya bir parti görevini yerine getirmemektir".

Okurlardan / Yoldaşlardan...

İpragaz direnişi başarıyla sonuçlandı

Kurtköy İpragaz işçileri işverenin mütaahhitleştirme girişimleri üzerine direnişe geçmişlerdi. Yaklaşık 7 ay süren direniş işçilerin işine geri dönmesiyle başarıyla sonuçlandı.

Kurtköy İpragaz tesislerinde başlangıçta 29 işçi çalışıyordu. Direniş sonrası işine geri dönen 14 kişidir. İşveren 14 işçi ile bu tesisleri tam kapasite çalıştıramayacağı için yeni işçiler alacaktır. İşveren taşeronlaştırma, sürekli işçi alıp işçi çıkartma, sendikasızlaştırma yoluyla işçiler arasındaki yakalanmış olan birliği bozmaya çalışacaktır. İpragaz işçileri tüm bunlara karşı hazırlıklı olmalı, bu direniş sürecinde yakaladığı birliği korumalıdırlar. Yönelecek yeni saldırılara pasif direnişlerle değil, militan eylemliliklerle karşı koymalıdırlar. Zira, işe dönmek bir başarı olsa da, hayat damarı işçi ve emekçilerin kanını emmek olan kapitalizm mezara gömülmedikçe bu tür saldırılar sürekli olarak yaşanacaktır.

Bu 7 aylık direniş sürecinde İpragaz işçileri sermaye devletini ve onun polis rejimini tanımışlardır. Devrimcilerin ve komünistlerin işçi sınıfının gerçek dostları olduğunu görmüşlerdir. Mevzi direnişlerin desteklenmesinin önemini, sınıf dayanışmasının ne denli gerekli olduğunu, sermayenin sınıf olarak yönelttiği saldırıları, sınıf olarak değil yerel direnişlerle karşılamak durumunda kalmanın yolaçtığı zayıflıkları bu direniş süreci içinde kavramışlardır. Sınıfın en büyük silahının örgütlü mücadele olduğunu öğrenmişlerdir.

Mert Serhat/İstanbul

Öncü işçiler görev başına!

Çukobirlik'te toplusözleşme görüşmelerinin ardından temsilcilik sorunu gündeme geldi. Sözleşme görüşmeleri sırasında da bu sorun tartışma konusu olmuştu. Sendikacılar yeri ve zamanı değil diyerek karşı çıkmış ve sorunu küllendirerek sözleşme sonrasına ertelemeye çalışmışlardı.

Sözleşme imzalandıktan sonra temsilcilik işçilerin ilgi gösterdiği bir gündem maddesi haline geldi. Sendikacılar izledikleri politikayla bu sorunu belirsizlik içinde bırakma yolunu seçtiler. Temsilcilerin atamayla göreve gelmesinden yana idiler. Fakat doğabilecek tepkilerden dolayı bunu başlangıçta açıkça dile getirmek cesareti gösteremediler. Daha sonra ise temsilcilerin atamayla göreve geleceklerini açıkladılar. Önce; "Temsilciliği sağcılara kaptırmamak için atama yapmak zorundayız", dediler. Daha sonra ise; "İşçileri bölmek istemiyoruz, onun için 3 bizden, 3 solculardan, 3 de sağcılardan olsun" biçiminde bir öneri sundular.

Sağcı olarak nitelenen işçiler atama önerisini reddettiler. Sendikayla uzlaşma çizgisi izleyen reformistler ise; "yarın işten atılanlar solcu işçiler olacak, bizden olanlar göreve gelirse tavır alabilirler, onun için temsilciler atansın", diyorlardı. Bir grup öncü işçi de atamaya karşı çıkarak seçimlere sendikacılarla ortak listede katılmayı savundu.

Biz net bir tutum ortaya koyduk. Öncü işçileri biraraya getirerek, işlevsiz hale getirilmiş olan işyeri temsilciliği kurumuna müdahaleyi gerçekleştirebilmek ve öncü işçilerin inisiyatiflerini ortaya koyabilecekleri bir platform oluşturabilmek... Zaman zaman bir araya gelerek temsilciler sorununa ilişkin toplantılar yaptık. Son toplantıda *"Temsilci Seçimleri: Öncü İşçiler Ne Yapmalı?"* başlıklı bir metin dağıttık. Bu metin işçiler tarafından olumlu, sendikacılar tarafından ise tepki ile karşılandı. Atama dayatıldı. İşçiler tepki göstererek toplantıyı terkettiler. Bundan sonraki süreçte yaşanan belirsizlik ve ücretlerin ödenmemesi sorununun gündeme gelmesinden yararlanan sendikacılar bir oldu bitti ile atamaları gerçekleştirdiler. Öncü işçiler arasında bir güç birliğinin henüz sağlanmamış olması bunda önemli bir rol oynadı. Atamalardan sonra dağıttığımız metinde yeralan önerilerimiz doğrultusunda platformu gerçekleştirmek üzere çalışmalarımızı sürdürdük.

Önümüzdeki süreçte sermaye saldırılarını arttıracaktır. Saldırıları göğüsleyebilmek, haklarımızı savunabilmek için örgütlü ve militan bir mücadele yakıcı bir ihtiyaçtır. Burada öncü işçilere önemli görevler düşmektedir. Bu yüzden öncü işçilerden oluşan bir platform yaratma çalışmasına hız vermek gerekmektedir.

Cevahir/Adana

DİSK Tekstil'in ihaneti

DİSK Tekstil'in Bossa'larda örgütlenip yetki olmasında önemli bir rol oynayan devrimci demokrat işçiler bugün faşist saldırılarlar karşı karşıyalar. Bu saldırıyı patron ile sendika elele vererek yürütüyor. Devrimci demokrat işçiler işten atılıyor.

Bossa işçileri 1994 yılında her türlü ayrımcılığı aşarak 52 günlük militan bir grev gerçekleştirdiler. Bu grev hem patronu hem de sendika ağalarını rahatsız etti. Sendika ağaları patronla işbirliği yaparak önce sendika şube yönetimini faşistlere teslim etti, ardından karşı saldırıya geçti.

Grevden bu yana 40'a yakın devrimci demokrat işçinin çıkışı verildi. Bu saldırı bugün hala sürüyor. Sendika ağaları bu saldırılara karşı çıkmak bir yana, "merkez olarak onaylamadığımız bir eylemi desteklemeyiz" diyerek mücadele kararlılığında olan işçileri sindirmeye çalışıyor. 1994-1995 yılı toplusözleşmesi başlangıcında işçilere, "siz ücreti bırakın, bizim için önemli olan işgüvencesi, biz insan onuruna yaraşır sözleşme yaparız" vb. dediler. Tüm bu sözlerin yalnızca demagoji olduğu açıktı. Nasıl ki SHP iktidar ortağı olduktan sonra işçilere ve Kürt halkına yönelik saldırının bizzat icraatçısı olduysa, bugün DİSK de sendikalarda aynı şeyi yapıyor.

Bu sermaye uşakları devrimci demokrat işçilerin çıkışlarını bizzat onaylıyorlar. İşçilerin mücadele kararlılıklarını kırmaya, eylem isteklerinin önüne barikat olmaya çalışıyorlar. Bu hain bürokratlar Bossa'larda oynadıkları oyunların hesabını işçilere vereceklerdir.

Bossa'dan bir işçi/Adana

Soygun uygulaması "katkı payına" hayır!

Türkiye'de emekçi halka yönelik saldırının önemli bir parçası özelleştirmedir. Özelleştirme kazanılmış hakların (örneğin eğitim ve temel sağlık hizmetlerinin parasız olması gibi) kaybedilmesi, işsizleştirme, daha fazla sömürü anlamına gelir. Buradan sağlanan gelir Kürt halkına karşı geliştirilen kirli savaşın finansı için kullanılır.

Emekçilerden sık bir şekilde vergi toplayan devlet, bu vergilerin halka hizmet olarak geri döneceği propagandasını sürekli olarak yapıyor. Oysa, eğitim ve sağlık hizmetleri için bütçeden ayrılan pay sürekli azaltılmaktadır. Bu alanlardaki özelleştirme gerçekleştirildikten sonra bu pay tamamen ortadan kalkacaktır. Parası olan okuyabilecek, parası olan tedavi olabilecektir ancak. Bu da gösteriyor ki, işçi ve emekçilerden toplanan vergiler, hizmet olarak geri dönmemekte, kirli savaş ve vurguncuların kasasına akmaktadır.

Eğitimde özelleştirme genel özelleştirme planının bu alandaki parçasıdır. Öncelikle üniversitelerden başlatılan har(a)ç uygulaması, bu yıl lise, ortaokul, ilkokul ve çıraklık eğitim merkezinde uygulamaya konuldu. Her ay 50-100 bin lira para alınıyor. Ayrıca, yakacak parası, Kızılay parası, karne parası, kayıt parası vb. adlar altında sürekli bir soygun sözkonusudur. Eğitim sistemi mi soygun sistemi mi, ayırmak gerçekten zordur.

"Eğitime katkı payı" öncekilere göre her ay düzenli alınması nedeniyle eğitimde özelleştirmenin kalıcı bir politika olduğunun kesin göstergesidir. Buna bir kere alıştırıldıktan sonra, geriye her yıl bu paya yapılacak zamlar kalıyor. Eğitime katkı payını verenler dolaylı olarak sömürgeci kirli savaşa ve Türkiye emekçi sınıflarına yönelik saldırılara destek oluyorlar.

Öğrenciler, işçiler, emekçi halkımız!

Eğitimde ve her alanda özelleştirmeye karşı çıkalım. Eğitimde "katkı payı"nı ve her türlü "yardım" parasını ödemeyelim. Eğitim devletin zorunlu parasız bir işidir. Bu kazanılmış hakkı savunalım. Ünviversite, lise, ortaokul, ilkokul ve çıraklık eğitim merkezi öğrencileri, aileler ve öğretmen/öğretim görevlileriyle birlikte ortak bir mücadele verelim.

Antakya'lı Ekimcilerin bildirisinden...

Okurlardan / Yoldaşlardan...

işleriyle, hukukla, bilimle, sanatla vb. ile uğraşan yeni bir sınıf doğar. Bundan dolayı, sınıflara bölünmenin temelinde, işbölümü yasası bulunur. Ama bu, bir kez üstün çıkan egemen sınıfı, kendi gücünü çalışan sınıfın zararına olarak pekiştirmekten, kendi toplumsal önderliğini, yığınların yeğinleşen bir sömürülmesi haline getirmekten alıkomaz.

Ama, buna göre, sınıflara bölünmenin belirli bir tarihsel haklılığı ve yerindeliği de olsa, bu, ancak belirli bir dönem ve ancak belirli toplumsal koşullar içindir. Sınıflara bölünme, üretimin yetersizliğinden doğmuştur. Modern üretken güçlerin tam gelişimiyle silinip süpürülecektir. Ve gerçekte, toplumdaki sınıfların ortadan kaldırılması, yalnız şu ya da bu egemen sınıfın varlığının ve, bundan ötürü sınıf ayrımının kendisinin, kesin bir çağa uymazlık olduğu bir tarihsel evrim derecesini öngörür. Bundan ötürü, üretim araçlarının ve ürünlerin mal edinilmesinin ve, bununla birlikte politik egemenliğin, kültür tekelinin ve zihinsel önderliğin toplumun belirli bir sınıfının elinde bulunmasının yalnızca gereksiz değil, ama ekonomik, politik, zihinsel bakımdan gelişmeye engel olduğu bir aşamaya kadar başarıyla gelişmesini öngörür.

Şimdi bu noktaya ulaşılmıştır. Burjuvazinin politik ve zihinsel iflası, artık burjuvazinin kendisi için bile bir sır değildir. Burjuvazinin ekonomik iflası, her on yılda bir, düzenli olarak yinelenmektedir. Toplum her bunalımda kullanamadığı kendi öz güçlerinin ve ürünlerinin ağırlığı altında boğulmakta ve tüketiciler yoksunluk içinde oldukları için üreticilerin tüketecek hiçbir şeyleri olmaması saçma çelişkisi karşısında çaresiz kalmaktadır. Üretim araçlarının büyük gücü, kapitalist üretim tarzının kendisine vurduğu zincirleri parçalamaktadır. Üretim araçlarının bu zincirlerden kurtulması, üretken güçlerin aksaksız ve sürekli bir hızlı gelişmesi ve aynı zamanda üretimin kendisinin gerçekten sınırsız artması için biricik önkoşuldur. Ama hepsi bu değildir. Üretim araçlarının toplumsallaştırılmış mal edinilmesi, yalnız bugünkü düzmece üretim engellerini yok etmele kalmaz, bugünkü günde üretimle birlikte olmasından kaçınılamayan ve bunalımlar sırasında doruğuna ulaşan o kesin üretken güç ve ürün israfını ve yıkımını da ortadan kaldırır. Bundan başka, bugünkü egemen sınıfların ve onların politik temsilcilerinin anlamsız israfını ortadan kaldırarak bir yığın üretim aracını ve ürünü topluluk için özgür bırakır. Toplumsallaştırılmış üretim araçları ile, toplumun her üyesine yalnız maddi bakımdan tümüyle yeterli ve günden güne daha zenginleşen bir yaşamı güvenlik altına almanın değil, ama herkesin bedensel ve zihinsel yetilerini özgürce geliştireceği ve kullanacağı bir yaşam sağlamanın olanağı -bu olanak şimdi ilk kez vardır, ama **vardır.**

Kader çağından özgürlük çağına

Toplumun üretim araçlarına elkoyması ile, meta üretimi ve, onunla birlikte, ürünün üretici üzerindeki egemenliği ortadan kaldırılır. Toplumsal üretimdeki anarşinin yerine, sistemli, belirli bir örgüt geçer. Bireysel yaşam kavgası kalmaz. Ondan sonra, insan, ilk olarak, belirli bir anlamda, hayvanlar aleminden kesinlikle ayrılır ve düpedüz hayvanca yaşama koşullarından kurtulup gerçekten insanca yaşama koşullarına girer. İnsanı kuşatan ve şimdiye kadar ona zorbalık etmiş bütün yaşam koşulları, artık, ilk kez, doğanın gerçek ve bilinçli efendisi olan insanın egemenliği ve denetimi altına girer, çünkü insan, artık, şimdiye kadar insana karşı doğa yasaları gibi yabancı kalmış ve ona egemen olmuş o kendi öz toplumsal eyleminin yasalarını tümüyle bilerek kullanır ve onlara egemen olur. Şimdiye kadar doğanın ve tarihin insana zorla kabul ettirdiği bir kaçınılmazlık olarak insanın karşısına çıkan o kendi öz toplumsal örgütü, artık onun özgür eyleminin sonucu olur. Şimdiye kadar tarihi yönetmiş olan yabancı nesnel güçler, insanın kendi denetimi altına girer. Ancak o andan sonra insanın kendisi, gittikçe daha bilinçli olarak, kendi öz tarihini yapacaktır -ancak o andan sonra, insanın harekete getirdiği toplumsal nedenler, çoğu zaman ve durmadan artan ölçüde, onun istediği sonuçları verecektir. Bu, insanın zorunluluk aleminden özgürlük alemine yükselmesidir.

Ütopik Sosyalizm ve Bilimsel Sosyalizm Seçme Yapıtlar-3, Marx-Engels, s.175-179

Proletaryanın tarihsel görevi

F. ENGELS

Kapitalist üretim tarzı, nüfusun büyük çoğunluğunu gittikçe daha tam proleterleştirirken, yok olma tehdîti altında bu devrimi başarmaya zorlanan gücü yaratır. Büyük ve zaten toplumsallaştırılmış üretim araçlarının devlet mülkyetine dönüşmesini gittikçe daha çok zorlarken, bu devrimin başarılması yolunu da gene kendisi gösterir. **Proletarya, politik iktidarı ele geçirir ve üretim araçlarını devlet mülkiyeti haline getirir.**

Ama, böyle yaparken, proletarya olarak kendisini ortadan kaldırır, bütün sınıf farklarını ve uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarını ortadan kaldırır, devleti de devlet olarak ortadan kaldırır. Uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarına dayanan toplumun, buraya kadar, devlete gereksinmesi vardı. Yani her defasında sömüren sınıfın bir örgütüne; varolan üretim koşullarına dışardan herhangi bir karışmayı önlemek amacıyla, ve bundan ötürü, özellikle, sömürülen sınıfları belirli üretim tarzına karşılık olan baskı koşullarında (kölelik, serflik, ücretli emek) zorla tutmak amacıyla bir örgüte gereksinmesi vardı. Devlet, genellikle, toplumun resmi temsilcisiydi; onun, görülür bir kurumda, biraraya gelmesiydi. Ama, o, kendisi, belirli bir zamanda, bir bütün olarak toplumu temsil eden sınıfın devleti olduğu sürece böyle idi: antikçağda köle sahibi yurttaşların; ortaçağda feodal beylerin; çağımızda da burjuvazinin devleti. Sonunda bütün toplumun gerçek temsilcisi olunca, kendi kendini gereksiz kılar. Baskı altında tutulacak hiçbir toplumsal sınıf kalmayınca; sınıf egemenliği ve şimdiki üretim anarşisine dayanan bireysel varolma savaşı, bunlardan doğan çatışmalar ve aşırılıklar giderilir giderilmez, baskı altında tutulacak hiçbir şey kalmaz, ve özel bir baskı gücü, bir devlet, artık gerekli değildir. Devletin yapmakla kendisini bütün toplumun temsilciliğine gerçekten atadığı ilk iş -toplum adına üretim araçlarının mülkiyetini ele alma- aynı zamanda, onun, devlet olarak, son bağımsız işidir. Devletin toplumsal ilişkilere karışması, birbiri ardına bütün alanlarda gereksizleşir ve ondan sonra devletin kendisi sona erer; kişilerin yönetilmesinin yerine, şeylerin yönetilmesi ve üretim sürecinin gözetimi geçer. Devlet "ortadan kaldırılmaz". **Devlet tükenir.** Bu, hem kışkırtıcıların zaman zaman haklı olarak bu deyimi kullanması; hem bunun sonal bilimsel yetersizliği; ve hem de devletin birden bire ortadan kalkması düşüncesini benimseyen sözde anarşistlerin istekleri bakımından, **"özgür bir devlet"** deyiminin değerinin ölçüsünü verir.

Kapitalist üretim tarzının tarihsel olarak ortadan kalmasından beri, bütün üretim araçlarını toplumun mal edinmesini, çömez topluluklar gibi bireyler de epeyce belirsiz ve geleceğin ideali olarak düşünmüşlerdir. Ama bu, ancak gerçekleştirilmesi için gerçek koşullar varolunca olabilir, tarihsel bir zorunluluk haline gelebilirdi. Bu, bütün öbür toplumsal ilerlemeler gibi, insanların, sınıfların varlığının adaletle, eşitlikle vb. çelişkili olduğunu anlamalarıyla değil, bu sınıfları ortadan kaldırmayı yalnızca değil, ama belirli yeni ekonomik koşulların varlığı ile uygulanabilir olur. Toplumun sömüren bir sınıf ile sömürülen bir sınıfa, egemen bir sınıf ile baskı altındaki bir sınıfa bölünmesi, üretimin eskiden az ve sınırlı gelişmiş olmasının zorunlu sonucuydu. Toplumsal emeğin tümü, herkesin varlığı için ille de gerekli olandan ancak biraz fazla bir ürün sağladığı sürece; bundan ötürü, herkes çalışmakla yükümlü olduğu ya da çalışmak, toplum üyelerinin büyük çoğunluğunun aşağıyukarı bütün zamanını aldığı sürece, bu toplum, zorunlu olarak, sınıflara bölünür. Özellikle angarya altında olan büyük çoğunluğun yambaşında, doğrudan doğruya üretken çalışmadan bağışık, toplumun genel işlerine bakan, emeğin yönetimiyle, devlet

(Devamı s.23'te)